

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHINA

РІК ХХ. Ч. 1 (76)

ВЕЧА — 1999 — SPRING

VOL. XX, No. 1 (76)

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

РІК XX, Ч. 1 (76) ВЕЧНА — 1999 — SPRING VOL. XX, No. 1 (76)

ЗМІСТ

О. Дурбак: Великдень на Лемківщині	1
Б. Антонич: Шевченко	3
I. Филипчак: Над Калкою	3
I. Каливець: Писанки	7
М. Палюх-Тунська: Крик душі	8
Д-р О. Яросевич: У ганебну річницю комуністичного морду в Ліську ..	12
М. Козак: Сліди присутності українців на Перемищчині	14
М. Підгірявка: Дні воскресні	15
Дума: Переміська "Бандура" з концертами на американському континенті	17
<i>Lemkivshchyna:</i>	
VII Congress of the Ukrainian World Congress	18
S. Rapawy: War Comes to Karlykiv (II)	19
Відбувся Сьомий Світовий Конгрес Українців	23
Меморандум до президента України	24
Весільні дзвони	25
"Лемківщині" сповнилось 20!	25
З життя організації	26
Рецензії, анотації	
I. Красовський: Монографія з історії мистецтва лемків	27
Відійшли від нас:	
B. Matlaga: Св. п. Ілько Кошій	29
o. I. Кащак: Св. п. Юрій Кащак	29
M. Більчак: Св. п. Гавриїл Костельник	30
Родина: Св. п. Текля Шурин	31
Коляда 1998/99. Список жертвовавців	32
На обкладинці: Марія Мричко: Витинанки.	
On the cover: Maria Mrychko: Cutouts.	

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Марія Дупляк (гол. редактор), Зенон Войтович, Іван Гвозда.
EDITORIAL BOARD: Marie Duplak (Editor-in-chief), Zenon Wojtowich,

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешньовського
Cover design by Mykhailo Chereshniovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дупляк	голова
Зенон Галькович	1-ий заст. голови
і реф. зовнішн. зв. в	і реф. зовнішн. зв. в
Володимир Кікта	2-ий заст. голови
Зенон Войтович	зас. секретар
Стефан Косцьолек	с. заст. голови
Іван Гвозда	член е.з.з.г.ти
Мирон Мицьо	член е.з.з.г.ти
Микола Дупляк	член е.з.з.г.ти

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковал'чик	заст. голови
Корнило Бабік	заст. зас. члени
Стефан Гованський	члени
Іван Гресь	члени

ВІЛЬНІ ЧЛЕНІ

Іван Васічко	Василь Гарстай
Іван Філь	Георд Матиняк
Ярослав Кравчишин	Петро Рудинко

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Михайло Даіман	голова
Теодор Полянський	член
Іван Нищіт	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Іван Хомко	голова
Юліан Котляр	член
Анна Войтович	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

"Lemkivshchyna" Magazine
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Cc's
35 Herding Avenue, Clifton, NJ 07011
Tel.: 1/973) 772-2166 Fax: 1/973) 772-1323
e-mail: computopr@aol.com

З РАДІСНИМ СВЯТОМ
ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО

вітаємо

**ІЕРАРХІВ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ,
УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ
ТА НА ПОСЕЛЕННЯХ,
ПРОВОДИ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
І УСТАНОВ.**

Зокрема сердечно вітаємо
**ДОСТОЙНОГО ТЕОДОЗІЯ СТАРАКА,
ГОЛОВУ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ,
ПРОВОДИ НАШИХ БРАТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ОБ'ЄДНАНИХ У СФУЛО,
УПРАВИ ТА ЧЛЕНСТВО
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
В АМЕРИЦІ.
Всіх Вас вітаємо могутнім
ХРИСТОС ВОСКРЕС!**

**КРАЙОВА УПРАВА
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
В АМЕРИЦІ**

Писанки Олександри Полянської-Гринчук

ОКСАНА ДУРБАК

ВЕЛИКДЕНЬ НА ЛЕМКІВЩИНІ

Ліві часи на Лемківщині чекали Великодня, старанно до нього готувалися, адже Великденъ для лемків був найбільшим християнським святом. Хати мусіли бути прикрашені паперовими квітами, які виготовляли всі дівчата села. Ними оздоблювали і іконостас у церкві. Інколи прикрасами служили і витинанки. Через всю зиму жінки збирали цибулиння для того, щоб у Великодну п'ятницю пофарбувати крашанки. Діти з цікавістю спостерігали, як наповнюється мішечок цибулинням і знали його призначення... Для фарбування використовували і інші натуральні барвники: жолуді, шишкі ялини,

листя берези, сік столового буряка та інші. Усе це використовували саме для крашанок. Для розписування писанок треба було мати талант, але кожна газдиня разом з донькою старалася розписати писанки якнайкраще, адже це ремесло передавалося з покоління в покоління.

Найсерйозніші приготування до Великодня починалися з Квітної неділі. У цей день на Лемківщині святили "багнітки", тобто гілки верби. Їх зв'язували скрученим льоном, щоб газдівка трималася купи, як ті багнітки. Освяченим багніткам придавали великого значення. Їх тримали за образами, бо вони мають чудодійну силу. Ними били, щоб здорові, веселі та

багаті були; дітей — щоб сильні були. Освяченими багнітками виганяли на Юріїв день перший раз худобу в поле, вперше на пасовисько, злегка торкаючись нею худоби, щоб здорова була і плідна; димом від запаленої багнітки окурювали хижу від пропасниці; її підкладали під кути новобудов; під час бурі палили, щоб таким способом вигнати нечистого з комина, до якого завжди стріляє перун, вірили, що так вони охоронять свій дім від грому.

В давні часи у Великоднім тижні лемки садили трохи комперів (тобто картоплі) і сіяли трохи зерна — щоб був добрий урожай.

Лемкині заздалегідь готувалися до печення бабок і пасок. У Велику середу вони несли до свого єгомосця освячувати муку і яйця, з яких мали пекти бабки і паски. Частину цих продуктів залишали на шлебанії. Вони вірили, що освячення допоможе їм добре спекти паску. Паски і бабки пекли великі та інших розмірів. Робили це, переважно, у Великий четвер. У цей день, за словами старих лемків, не можна було нічого й ні в кого позичати. Вони були переконані, що позичають в цей день тільки “босорки” (чарівниці). Жодна лемкиня, яка себе поважала, не пішла за чимось селом, боячись, що її приймуть за босорку.

Великодня п'ятниця для лемків була святом. Це був день великого посту. По всій Лемківщині в цей день не дзвонили в церквах, а тільки били у дерев'яну чи залізну дошку (так зване клепало). Це робили і в страсний четвер на відправі, у перервах між читаннями 12-ти Євангелій.

Але найбільше турбот все-таки було біля паски. Найголовнішим було те, за яких умов пеклася паска. Всі переживали, щоб паска вдалася смачною і пухкою. Перед тим як вкладали її до пеца, газдині тричі повторювали: “Христос Воскрес!”. І перехрещували її. Так промовляли і коли виймали паску. Доки вона пеклася, про неї не можна було говорити. В цей час не можна також було бути на печі, щоб паска не була горбрата, бо запала паска у формі — це віщування біди. Не спішили і з витяганням паски з пеца, щоб не вертати її назад.

На Лемківщині паски святили перед світанком Великодня. З кожної хижі йшов газда,

який ніс у линяній плахті три великі паски, а газдиня йшла з кошиком, в якому лежали сир, масло, писанки та крашанки, бриндзя, ковбаса, шинка, сіль, мак, хрін.

Після освячення кожна сім'я намагалася якнайшвидше повернутися додому. Це означало, що хто прийшов скоріше від сусіда, то першим буде справуватися в полі з роботами. Коли заходили за ворота свого двору, то сипали свячену сіль собі під ноги, а також нею обсипували навколо хати.

Тоді вся сім'я сідала снідати. На Лемківщині за Великодним столом слово мав газда. Він підімався з-за столу, брав у руки писанку, теребив її, розрізував на стільки частин, скільки було членів сім'ї, подавав на свяченій пасці кавалок яйця і кожному урочисто мовив: “Христос Воскрес!”. І тільки після цього всі разом дружньо снідали.

Цілий Великодній день лемківська родина була дома, ніхто ні до кого не ходив. За повір'ям, на Великдень треба триматися дому, щоб не занести до чужої хижі біди. А вже в наступні два дні лемки не тільки ходили в гості, а й кликали один одного.

В світлий понеділок парубки обливали дівчат водою.

Хлопці на протязі всіх трьох днів Великодня, від полудня до темної ночі, з невеликими перервами видзвонювали, сповіщаючи землі й небу про Воскресіння Христове.

У третій день Великодніх свят, після обіду, церковна процесія йшла на цвинтар, посвячувати гробы. Священик відправляв пана хида за всіх усопших і обходив усі гробы.

Великодня радість тривала не лише до Провідної неділі, а майже до Зелених Свят, поки не з'їли люди усі свячені паски. І від Великодня лунало між людьми по всій Лемківщині: “Христос Воскрес!”. І відповідь була: “Воістинно Воскрес!”.

Нехай Великодні дні цього року наповняться для всіх нас радістю, любов'ю, нехай у мирі та злагоді зустрінемо Воскресіння Христове, нехай добро й достаток буде у кожній родині цілий рік.

**Христос Воскрес!
Воістинно Воскрес!**

БОГДАН-ІГОР АНТОНИЧ

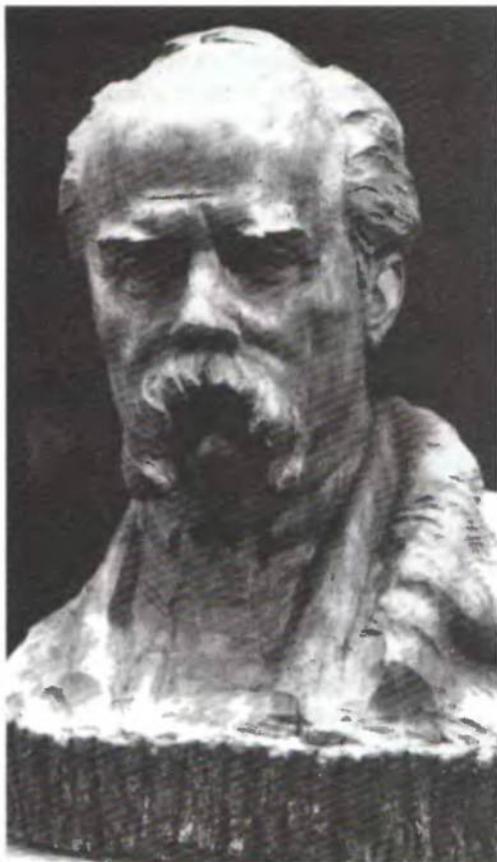
ШЕВЧЕНКО

Не пишний монумент із мармуру Ти залишив по собі,
коли туди відходив, звідкіля немає вороття.
За бронзу й мідь тривкіше слово — і як завжди сонце сходить
і не цвітуть свічок лілій молитвами забуття.
Не тихне сторож вишні — солов'яко в місяця пожарах,
дівчата не вмовкають, і зозулиним весіннім чарам
все піддане. Земля і на землі закон зростання й крові.
Змінливість вічна і трива незмінність прав і справ.
Країна, що над нею місяць грає, як і грав,
волошково, пшенично, черешнево, вільхово, вербово.

Не тихне клик чайний над лиманами, що в них заснули
вітри завмерлих бур, немов стяги потоплених човнів,
де сплять сповіті у китайку дні минулі
і море морщить хвилі, наче людські чола наглий гнів.

Це Ти сто літ показував мету і шлях стовпом вогнистим,
ми вирости у спадщині Твоїй, як в сяйві сонця листя,
у куряві воен. у мряці буднів час Тебе не зрушив.
Твое найменення мов молитву кладемо на стяг,
бо знаємо, що мов тавро понесемо в життя
печать Твоїх палючих слів, що пропекла до дна нам душі.

Василь Одрехінський. ТАРАС ШЕВЧЕНКО. Дерево, 1991.

ІВАН ФІЛИПЧАК

НАД КАЛКОЮ

(УРИВОК З ПОВІСТІ)

Вістка про вихід якогось дикого народу з-за залізних гір, від царів Гога і Магога, розійшлася по широкій землі. Люди гомоніли при зустрічах про безбожних та диких огарян. Гомін цей докотився й на Лемківщину, до наших лемків, що сиділи на західнім клаптику української землі, гейби на якімсь вигоні. Тут летіла ця страшна вістка від села до села, з вуст до вуст. щораз страшніша, щораз грізніша. Оповідали, що цей дикий народ прирослий до коня, з конем творить одне ціле, одне ество. Їхнє військо потрафить піднести в повітря і літати по всьому світі. Вони завоювали всі краї, що на сході сонця, летять немов сарана, нищать по дорозі все, що

надибають. Народ цей наслав на нас Господь за гріхи наші, за сварні, за міжусобиці. Їхні коні гризуть навіть землю і каміння, ковтають і залізо.

Люди налякані страшно, лишають працю, опускають руки. Для чого придадеться наша праця, на кого її лишимо, як нас усіх уб'ють, помордують, — говорили до себе. Дехто залишав недокінчену роботу, брав у руки костур і мандрував на інші села перевірити ці не добре вісті. Там довідувався ще про страшніші речі, що дикиуни кидають з повітря запалену сірку на людські стріхи, піднімають шалені вітри, і так горить село за селом, а від смроту сірки гинуть люди і худоба. Але були і такі сміливці, що всі вірили цьому, ждали на уря-

дові вісті від княжих тивунів, від воєначальників.

Дуклянський тивун заспокоював людей як міг і умів та казав чекати на урядові вісті з Сянока, куди післав гінців до княжого намісника і сподівається, що в короткім часі вернуть.

Сяніцький намісник, молодий ще воєвода

Юрій Домамирич дістав недавно від князя Мстислава Хороброго листа, щоби лагодив військо на великий воєнний похід проти диких татар, яких ще ніхто не бачив. Як появилися післанці з Дуклі, намісник дав наказ спішити додому і передати цю вістку своєму тивунові. Тивун мусить цього самого дня розіслати її до своїх вірників з наказом зібрати до двох тижнів усіх воїв, осілих на княжих землях. Висланці рушили в дорогу. В Загір'ї розділилися. Одні рушили долиною Осливи на Буківсько, другі долиною Гочви на Балигород, треті на Дуклю, Змигород аж до Мушини. окремі післанці сяніцького намісника рушили рівночасно в дорогу на Коросно, Стрижів, Чудець й ін.

Післанці сяніцького намісника їздили від села до села і взивали трубами осілих на княжих землях на сходини.

Люди зацікавилися княжими вістунами, хотіли довідатися, що нового вони приносять. Тому радо зійшлися до місцевого старости. Трубач, побачивши зібраних, затрубив останній раз, оголосив наказ князя, щоби до двох тижнів були готові до походу в Галич. Кожний має взяти з собою харчі на два тижні. Зі зброї мати гострий меч, рогатину, сагайдак зі стрілами і два залізні луки. Одяг святочний, лемківський, обтислий, на ногах керпці.

Тому, що село Опарівка лежало майже на самій границі і доручення своє в тій стороні післанець закічив, а вночі повернатися лісами не хотів, то постановив затриматися у місцевого старости. Староста сказав: "Будь гостем у нас, та й ви добрі сусіди, сідайте на лави, розказуйте, що чули".

Люди радо затрималися, бо спраглі були новин з далекого світу, з Сянока, з Перемишля, а, може, з самого Галича. До їхнього кутка, де світ, як кажуть, дошками забитий, жодні вістки не доходили. Тут на самому майже західному кордоні нашої держави спокій, тишина, ніякого руху нема, ніхто тут не подорожує, ніхто не приходить, бо за нашим селом тільки непрохідні ліси, за якими живуть ляхи, а в лісах повно дикого звіра, від якого мусимо боронитися, - закінчив староста.

Коли гості посідали, насталотишина, яку перервав староста, запитавши гінця: "Розкажіть нам, друже, що там у ваших сторонах люди балакають про татарів. Ви певно, щось більше знаєте, більше чуєте, ніж ми тут, у тім глухім куті, у нашій славній Опарівці".

Післанець, обтерши губи по перекусці, яку йому поставив староста, відсапнув вдоволений, що може тут пописатися, почав розповідати несотоврені речі про татар, так що людям волося дібом ставало, а найбільше від того, що татарин, як хоче, переміниться в чорта, або влізе в коня чи пса і тоді кусає, а вкушена людина гине. Люди зажурилися, посумніли.

На другій день, коли післанець від'їхав, сільський староста як військовий старшина, сотник, мусів разом зі всіми осілими на княжих землях їхати на війну. Розпочав щоденно вправлятися сам і зі своїми підопічними в стрілянні з лука, володінні рогатиною, киданні списа та в похідних маршах.

Останнього дня перед походом сотник запросив на спільну вечерю всіх своїх товаришів, з якими мав виїжджати на війну, а також всіх односельців, щоб разом зі всіми країнами провести останні хвилини, бо невідомо, хто поверне додому, а хто поляжє на полі слави за рідну землю. Під час всчесрі, яку вдаштовано на широкім дитинці, під розлогою липою, панував мовчазний настрій. Кожного гнітила думка, що станеться, як він залишить все найдорожче - жінку, дітей, рідну хату, статки. Тільки після того, як подали на стіл повні гарніці питного меду, людям розв'язалися язики, зробилося весело, розбалакалися.

Сотник Гриняк промовив до присутніх:

- Дорогі мої краяни! Як усі добре знаєтесь, від непам'ятних часів наші предки осіли тут на княжих землях. Коли князь Володимир Великий у 981 році приїдував цю землю до своєї держави, до матері руської, то застав тут наших предків осілими газдами. Він затвердив за напіими прадідами ті поля, луги, ліси, і за це ми мусимо бронити цієї землі. Наші пращури обробляли цю землю, яка щедро їм родила. Дехто з них закладав борти, дехто лішив горшки, бо треба їх було, дехто майстрував дерев'яний посуд, дехто робив вози, сани, плуги, бо треба було й тих. Так жили тут вільно, тихо дороблялися багатства, женили своїх дітей, прибували внуки і правнуки, прибували статки в селі. Полябили наші предки цю святу землю, вона стала їхньою і нашою вітчиною. В

Замок в Сяноці

ній зложили свої кості і сплять тут на цвинтарі вічним сном. Тому, мої дорогі, сусіди, і ви, мої дорогі товариші, мусимо, з наказу князя боронити цієї святої землі, боронити могил наших батьків і дідів перед дикунами, які не знають вітчизни, які хочуть пограбувати наш доробок, а нас поубивати. Мусимо боронити себе і всіх наших рідних, і на поклик нашого князя Мстислава я, ваш військовий старшина і заразом староста села віддаю нині владу над селом моєму батькові, він мене заступить. Кожний з молодих хай передасть свою хату і рідню та статки в опіку старшим, що залишаються на місці, або сусідам, які мусять доглядати і стерегти, як ока в голові. Такий наказ від князя.

Наказ сяніцького намісника і воєводи був виконаний. До двох тижнів були всі в Сяноці зі своїми пропорами і розложилися табором під замком князя Володара на великому майдані. Була то радісна хвилина для лемків. Вони, висунені найдальше на західний клин української землі, тішилися, що поїдуть до своїх братів на схід сонця, на широкі простори степів. Поїдуть помагати своїм рідним, одновірним братам боронити свій край, поїдуть весело й бадьоро. Вони, оточені з трьох боків морем чужини, чужою вірою, сиділи тут немовби на вигоні, линули до своєї мови, спішили на цей чарівний схід сонця, до Галича, Києва, де широкий степ, свобода, багатство, де золотом мерехтять церкви, де

гримлять вічеві дзвони...

Начальник сяніцької округи воєвода Юрко Домамирич, побачивши з вікна замку цілий майдан, залитий воями, вийшов в оточенні своїх достойників до зібраних старшин, що ждали на нього під камінними сходами замку князя Володара. У лискучій збройі сів на білого коня, а, проїхавши кілька десятирічок, відслонив шолом, поклонився зібраним і промовив:

— Вітаю вас усіх, мої дорогі браття! Вітаю вас, як квіти цієї землі, і тішуся, що ви на наказ нашого самодержця, князя Мстислава Хороброго поспішили всі, як один, та станули на оборону нашої дорогої батьківщини, який загрожує лютий ворог, якого ще світ не бачив.

Це сказавши, об'їхав усі зводи вой, а відтак повернув на своє місце і відізвався знову довой: — Браття! Тішуся, що ви всі прекрасно одіті і добре узброєні. Будьте мужні, сміливі, хитрі і безстрашні в боях. Дивіться добре ворогові у вічі. Ставайте охоче і сміло до боротьби! Слухайте своїх начальників, не опускайте рядів, у які вас поставлено! Виконуйте накази ваших вождів! Пам'ятайте, що маєте боронити не лише самих себе і те, що вам наймиліше в житті, своїх жінок і дітей, для яких працюєте, щоб їх виховати на чесних і Богу міліх людей, але йдете з мечем у руці, щоби боронити перед ворогом нашу землю, в якій живуть всі українські племена, всі громадяни, що однаково з вами моляться і однаковою мовою

говорять! Подивітесь, дорогі браття, на ваші храми Божі, на вапні святі церкви, в котрих ви засилаєте молитви до Творця вселеної, де покрішлюєте ваші душі. Ви їх власними руками побудували і своїм коштом прикрасили. Хто ж їх тепер має боронити перед диким ворогом, як не ви? Це ваша повинність, навіть життя віддати за неї, як зайде потреба. Зараз, по короткім молебні поїдемо всі до Спаса під Самбір, де відпочнемо. Там ждати нас буде перемиський воєвода Володислав Держикрай разом зі своїми полками, зібраними під Лежайськом, Переворськом і Ряшевом, а сполучившися разом, рушимо всі під Галич, де ждати нас буде наш верховний вождь князь Мстислав Хоробрий! Хай живе наш князь Мстислав!

— Хай живе! Хай живе! Хай живе! — вигукнули лемки, підкидаючи шапки вгору.

По молебні загриміли сурми до походу. Юрко Домамирич обернувся лицем до зібраного на замковий горі сяніцького люду, піdnіс меч і зробивши ним знак святого Хреста у повітрі, сказав голосно:

— Браття і сестри! Лишаю вас під опікою святого Дмитра, патрона Лемківщини. Мене заступати буде в моїм уряді мій товариш Іван Теребчанський, якого маєте всі слухати і накази його виконувати. Прощавайте, мої дорогі громадяни, і моліться за нас усіх, за наше душі, за наше пасливе повернення з далекої чужини...

Полк за полком почали рухатися з місця. Тихою ходою ступали лемки у своїх легеньких керпцях, так тихо, що ніби не доторкаються землі, а пливуть у повітрі, лише в наплечниках стріли легенько шах-шах-шах. Якби хотіли сказати про свою готовість до бою.

Сяночани, згромадженні на замковій горі, слідкували з тривожним серцем за своїми братами. Стояли, мов німі. Тамували дух у грудях, але не могли стримати сліз, які котилася по їх лицах. Як полки рушили в похід, на прощання замахали шапками, а дівчатам блистіли сльози в очах за ладами. Матері плакали, голосно заводили за своїми синами, яких виховали, виплекали, а тепер вони покидають їх, їдуть у далекий, незнаний світ. Плакали материнські очі, довго плакали, поки не заглушили іхнє голосіння співи полків, що віддалялися. Вони затягнули маршову пісню, співали так сильно, що голос відбивався від лішнянських гір і губився десь у небесних просторах. Полки віддалялися, і пісня слабла, аж поки не

затихла, коли полки скрилися за гору.

Юрко, ставши на вершині гори, окинув оком свою воєнну силу. Тут в останнє подивився на сяніцький замок. Там залишив свою стару матір та сліди своєї праці. В його голові виринула думка, чи повернеться до тих стін, чи побачить ще свою маму? Тата не мав — загинув на побоєвиці з чорними клобуками. Мати залишилася сама з малими дітьми в Сяноці, а він, найстарший, одинока підпора матері, мусить їхати, сповнити обов'язок. Своїх найближчих залишив під опіку добрих людей та Божого Прovidіння.

Коли сяніцький княжий замок сковався за загірську гору, Юрко зупинився, аби придивитися, як марширують полки. Дивився, як призначенні старшини виконують обов'язки. Він хотів вправними маршами своїх воїв пописатися перед Мстиславом. Він знов, що князь — найкращий знавець воєнного ремесла серед усіх українських князів, чимбудь не вдоволиться. Недарма надано йому приdomок “Хоробрий!” Юрко віддавна стремів до того, щоби його вої були найкращими з-поміж усіх полків. Хотів, щоби дефіляда його воїв перед князем вийшла найліпше від усіх. Він знов, що князь вийде в оточенні свого двора на рундук замкової палати, а може перед брамами міста подивитися, кого веде йому Домамирич, яких лицарів прислава йому Лемківщина!

Крім того, ще одна думка не покидала його кілька місяців — від часу, як вернув з галицьких турнірів. Тоді на княжім дитинці в Галичі змагалися найкращі лицарі з Угорщини, Польщі та Галицько-Волинської держави. В тих змаганнях брав участь Юрко і вийшов побідником в останньому турі. Зaproшені гості живими рукоплесками нагородили його за перемогу і зажадали, щоб дав себе пізнати, хто він такий, що це за лицар. Юрко, зняв з голови шолом і, кланяючись гостям, помітив, що якася дівиця з довгими до землі ясними косами, сильно плескала в долоні і цим хотіла виявити своє захоплення. А коли він, кланяючись згромадженим на трибунах гостям, дякував за визнання, то найдовше затримав свій погляд на тій дівиці і кланявся в її сторону. Вона рівно ж, плецучи в долоні, вдивлялася в Юрка, виражаючи своє задоволення від його майстерної перемоги над противником. Ця дівиця ставала йому часто перед очима. Хотів конечно ще раз її побачити, познайомитись з нею, але це йому тоді не вдалося. Лицарі після турніру пішли на короткий відпочинок, відтак до князя на

гостину, де були тільки чоловіки. Приїхавши до Сянока цілий час думав про неї і ждав хвилі, коли князь покличе його до Галича.

Однак приходила йому на думку також журба, чи вона буде ще в замку в Галичі, чи належить до родини князя, чи, можливо, вона була запрошенна на турнір як чужа особа. Усміх цієї дівиці, її довгі ясні коси не давали йому спокою. Тому він спішив до Галича. Хотів, щоби його полк дістав крила, як полки царя Олександра Македонського, що повітрям перелітали з краю до краю. Так і він хотів перелетіти до Галича, щоби пройти з воями перед улюбленим своїм князем та подивитися ще раз на ту прекрасну дівицю, на ті її грубі, ясні мов льон, коси. Вона стояла тоді між княгинею Тамірою і наймолодшою княжною Гафією, донькою Мстислава. Стояла пишна, задумана, виглядала більш на лицаря, ніж на дівицю. Так думаючи, їхав на білому коні попри свої вої, затримуючись то тут, то там. Часто розмовляв з сотниками, звертав їм увагу на деякі відхилення від загальноприйнятих правил на маршах, спішив до свого товариша воєводи Держикрая.

На другий день, над вечір, його полк прибув до Спаса біля Самбора. Тут стрінувся Юрко з полком перемиського воєводи Володислава Держикрая.

Володислав Держикрай був старший за Юрка, кремезної будови. Виглядав на 40-літнього. Він вславився в перемогах при князеві Мстиславі, як хороший воїн і надійний у виконанні обов'язків, з'єднав собі любов і довіру князя, тому князь довірив йому управу цілого північно-західного краю з осідлом у Перемишлі. Тут розвинув Володислав свою діяльність на західних кордонах держави. Був оком і вухом князя, надійно стеріг кордони, не дозволяв ні кому з чужих пхатися у наш край ані поселятися тут, а того більше займатися торгівлею. Дбав про руськість города. Тут відбувалися щомісячні торги рогатою худобою, а також кіньми. Сюди з'їжджалися купці з даліших південно-східних країв. Виставляли на продаж великі бочки меду, воску, пшениці, привезеної з Києва, і обмінювали на західно-європейські товари, які привозили німці, франки і ляхи. Новгородці виставляли на продаж свої прекрасні шкурки соболів, горностаїв, лисиць і ведмедів. Тут у час торгових днів кипіло життя. Перемишль набирал сили і могутності при розумній управі княжого намісника Держикрая. Діставши наказ князя з Галича, він домігся того,

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

ПИСАНКИ

Виводить мама дивним писачком
По білому яйці воскові взори.
Мандрує писанка по мисочках
Із цибулиним золотим узваром,
З настоями на травах і корі,
На веснянім і на осіннім зіллі –
І писанка оранжево горить
У філіграннім сплеті ліній.
То вже вона яє дивовижний світ,
То вже дзвенить як згусток сонця,
Буяють буйно квіти у росі,
Олені бродять в березневім соці.
І стилізовані сплітаються сади
У маєві густих обрамлень,
Мереживом найтоншим мерехтить
Геометричий космацький орнамент.

...І я поплив у світ дитячих мрій,
На білі колискові оболоні:
Котились писанками із гори
Ясні сонця у мамині долоні.

що всі його вої, які осіли на княжих землях, зголосилися в похід проти диких татар. Кожний із воїв був добре одягнений і озброєний в далеку дорогу. Кілька годин Держикрай відпочивав біля церкви зі своїм військом, нетерпільно очікуючи своїх західних побратимів-лемків.

Коли надійшли лемки, обидва полки привіталися широ і сердечно. Тишилися одні одними, як рідні брати. Привітав лемків також владика Євфимій, як по вечірні повернувся з церкви. Привітався з ними широ, втішався лемками, яких перший раз побачив. У розмові запитував про правди віри і дивувався, що лемки добре знають святе письмо. З цієї утіхи наказав пригостити всіх воїв монастирською скромною вечерею, потім поблагословив у дорогу. Засурмили сурми, і опівночі, при сяйві місяця, обидва полки під проводом своїх воєвод вирушили в дальшу дорогу на Рогожину до Галича.

МАРІЯ ПАЛЮХ-ТУНСЬКА
с. Гаї Верхні Дрогобицького р-ну.

КРИК ДУШІ

Село Піскоровичі, де я народилася, мені і тепер рідне. Пройшло уже 52 роки з того часу, як я розпрощалася з ним, але як нагадую собі своє село, то відчуваю сум і теплоту.

Піскоровичі було майже українське хова школа, хата-читальня. І все це було побудовано руками жителів села. Селяни займалися сільським господарством.

Неподалік від села протікала річка Сян.

І раптом на мирне село і на його жителів насунула "чорна хмара". Був 1944 рік. Ночами поляки почали нападати на мирних селян - робили акції. Люди з навколишніх сіл почали втікати у наше село, бо воно було велике і в ньому проживало багато українців. Ночами чоловіки вартували. В разі нападу били в залізо, щоб люди ховалися. Всі говорили, що треба виїжджати. Але важко й було кинути хату, господарку, землю і їхати на чужину. І так люди зі страхом перебули зиму. Прийшов 1945 рік. Село ніби вимерло. Люди боялися виходити з хати, вулиці були безлюдні. Ніхто і не думав починати віснувати. Люди ще звечора збиралися всі до школи, бо там була охорона з радянських солдатів.

16 квітня по обіді до нас прийшла сільська вчителька Вахнянінка Софія з дочкою Орисею і сином Нестером. Вона товарищувала з моєю мамою і часто до нас приходила. У мами нас було п'ятеро і всі малі. Наймолодша сестра мала півроку. Вдома ще були дідо і баба, а тато пішов до вуїка. Баба зварила вечерю і ми всі разом повечеряли. Нестор любив бавитися з братом Михайлom, який мав два з поливиною роки, вчив його говорити, рахувати. Він голосно сміявся, коли малій повторював за ним. Після вечері мама нас позбирала і ми пішли з вчителькою і її дітьми до школи. Баба з дідом не хотіли йти, вони залишилися вдома. Школа від нашої хати була недалеко. Біля церкви зустрілися з нами якісь люди і сказали, що школа вже закрита. Вчителька сказала до мами: "Ходи зі

село. Там проживала мала горстка селян-поляків. Мені не було ще й десяти років, але, на мою думку, в ньому жили й працювали добре господарі. В селі була цегляна церква, обгороджена цегляним парканом, плебанія, де жив священик зі своєю родиною, двоповер мною, нас впустять". Вона жила в школі з протилежного боку. Каже: "Там безпечно, а в тебе п'ятеро дітей. Хто тебе прийме?" Але мама чомусь не пішла. Тоді Вахнянінка сказала: "Якщо тебе ніхто не прийме переночувати, то прийди до школи, а я буду дивитися і попрошу солдатів, щоб тебе впустили". Ми попрощалися і пішли до Базилевичів проситися переночувати, а вони пішли до школи. Базилевичі жили навпроти школи і мама думала, що в них також буде безпечно, бо в школі є солдати. Господар нас впустив. Прийняв нас на ночівлю. Жінка принесла до хати сніп соломи і розстелила по підлозі. Ще не було пізно і спати ніхто не лягав. Дорослі розмовляли, а ми бавилися. Лямпи не світили, бо боялися. Господар сидів біля вікна і сказав, що навпроти школи ставлять "машинний карабін". Напевно це росіяни, тепер і нам буде безпечніше.

17 квітня, вранці, як тільки зійшло сонце, мама нас побудила. Я запам'ятала, що цього ранку сонце світило дуже яскраво. Ми почали збиратися додому і раптом почули стрілянину, брякіт скла, людські зойки, крики. І через кілька хвилин... мертвaтина. Ми посхоплювалися і почали бігти через подвір'я Молодіїв, коло церкви, а тоді пішли полем. Прийшли ми до одної польки Анельки і мама почала просити її, щоб впустила нас до себе. Жінка не хотіла, бо боялася. Але потім, трохи подумавши, впустила нас до комори. Не знаю скільки ми там просиділи. Діти почали плакати, просити їсти. Я була найстаршою і пішла додому за харчами. Йти було не дуже далеко.

Коли я прийшла додому, бабця з дідом дуже здивувалися і зраділи мені. Вони думали,

*Тут колись
молилися люди...*

*Руїни церкви в селі
Полонна Сяніцького
повіту.*

Фото М. Райтар

що нас побили в школі разом з іншими людьми. Дідо якраз збиралися йти до школи. А ще люди переказали, що бачили біля школи вбитого тата. Я почала просити діда, щоб він взяв мене з собою.

Я ще була малою і до кінця не розуміла, що ж насправді сталося. Не могла й уявити собі, що люди можуть бути такими жорстокими. Дідо не хотів мене брати, але баба сказала: "Нехай іде, а я за той час щось їм приготую". Пішла з дідом. На подвір'ї перед школою лежали чотири мертвих чоловіки. Один з них був одягнутий в таку куртку, яку мав мій тато. Серед них я впізнала Рафу, Кураса. Це були молоді хлопці, вчилися в гімназії у Ярославі. Серед них також був мій діdo Андрій Шалева, вітчим моєї мами. У нього було вистрілене праве око. Дідо підійшов до нього, поправив йому шапку. Тоді ми зайдли в коридор і дідо відкрив двері з лівого боку. Я не забуду ніколи те, що там побачила. Там було дуже багато крові і кругом у різних позах лежали мертві люди. В куті були поскладані парті, а на тих партах розкидані мертві тільки дітей. У деяких діточок руки були простягнуті так, ніби вони щось в когось просили.

Я почала сильно кричати. Дідо закрив двері, повів мене додому, сварячи по дорозі. А я йшла і думала, що таке яскраве сонце того ранку зійшло для тих людей, бо побачили вони

його в останній раз. Коли ми повернулися додому, я взяла вузлик з южею і понесла. Баба сказала прийти ще в обід. Прийшовши по обід, вдома я застала вже тата. Тата сказав мені передати мамі, щоб вона пішла до його сестри. Польський пан Кульпа мав везти її сім'ю до Ярослава, то може би взяли і нас з собою. По обіді мама дала мені дитину, а сама пішла до татової сестри Насті. Коли вона йшла дорогою, її зустріли поляки і запитали: "Що ти за одна?" Мама сказала, що полька і вони пішли дальше в село, а вона через заднє подвір'я школи. Там вона побачила вбитих вчительку Вахнянинку, її дочку Орисю, сина Нестора. В Орисі був відріваний палець, напевне мала перстень. Через їхній город мама забігла ще до своєї мами. Серед хати на драбині лежав її вітчим Андрій Шалева. В ту ніч він дижурив біля школи. В хаті не було нікого і мама побігла дальше до теті Насті. Там вона теж не застала нікого. Ще одну ніч ми переночували в тої польки. А вранці прийшла Анелька і сказала, що по дорозі йдуть люди і кажуть до Ярослава. Ми швидко позбиралися і пішли за ними. Людей тих ми знали, бо вони були з нашого села. Серед них була наша вуйна Козевко з дочками, сусід наш Рафа Олекса, його невістка Текля з дітьми, Березки. Прийшли ми до Синяви. Тут нас зупинив вартовий і спитався польською мовою, що ви за одні. Всі відповіли, що поляки, а йдемо

до Ярослава. Він здогадався, що ми не поляки і запитався: "Якою дорогою хочете йти?" Чоловіки кажуть, що на Гориці. Він відповів: "Я би вам не радив йти тою дорогою, йдіть краще через ліс". Люди порадилися і вирішили йти все ж таки на Гориці. Вони думали, що той вартовий посилає нас до лісу, бо там засіли поляки. Але він добре радив людей, але вони його не послухали.

Не доходячи до Гориць, на мості нас зустріли поляки і почали бити чоловіків. Ті почали втікати. Залишилися тільки старі і жінки з дітьми. Жінки і діти плакали. Якраз в той момент надіхав польський священик. Він віз українського священика Осмака до Ярослава. Священики переїхали, а поляки почали зганяти людей до купи, копати старих. Надіхала військова машина. В ній були офіцер і чотири солдати. Вони зупинилися. Люди підійшли до радянських воїнів і почали просити, щоб оборонили їх. Та поляки сказали їм їхати, а нас погнали до Гориць. Люди йшли за двома возами, на яких були поскладені їхні речі. Недалеко від річки Сян, на горбку наказали всім зупинитися. Один з поляків пішов, я так думаю, по старшого. Ми всі зупинилися і чекали. Незабаром поляк повернувся. А з ним прийшов ще чернявий мужчина з автоматом і лентою куль на грудях. Напевно і серед них були добрі люди. Бо він подивився на переляканіх людей і сказав: "Нехай собі ті люди йдуть".

Всі піднялися і пішли, а вози залишилися там. Через деякий час мама згадала, що забула мого дворичного братика на возі коло Сяну, почала плакати. Люди порадили мамі послати мене, бо я дитина і може не будуть мене чіпати. Я повернулася, взяла з воза сонного братика на руки. Люди за той час зайшли вже в Гориці і сіли перепочити. Моя мама з вуйною не сідали, бо боялися, що ті поляки повернуться. Чи це було якесь передчууття, чи просто страх, який гнав людей від тих кальвінів. Вуйна Козевко казала мамі: "Не сідаймо, ходімо помало, а дорогою будемо оглядатися". Я підійшла до тих людей, що відпочивали і побачила, що моєї мами нема. Польські жінки підійшли до гурту, принесли хліба, води. Тут надіхав поляк на

ровері і почав стріляти в повітря, напевно, щоб полячки повтікали. Я скопила малого і побігла за одною полькою. Та побачила, що я біжу за нею і закрила двері. Тоді я обійшла з другого боку і побачила, що до стайні відхилені двері. Там було маленьке телятко і ми собі з братом сіли коло нього. Він попросив їсти і я дала йому кусочек хліба і яйце, що мама поклала йому в кишеню. Через деякий час полька принесла їсти свиням вкаже: "Чого ти тут сидиш? Йди до Сяну. Туди повели тих людей, що відпочивали". Я кажу, що там нема моєї мами, а йду до Ярослава. Полька показала мені польову дорогу і я пішла.

Йти було ще далеко. А я сама ще дитина і несла дитину на руках. Побачила жінку в городі і питаюся її чи далеко до Ярослава. Вона сказала, що ще далеко. Та як ти зайдеш з дитиною, що ти за одна? Я кажу, що полька. Вона завела мене до своєї хати, посадила на підлогу. Подивилася на мене і каже, що взяла би мене пасти гуси, але ти з дитиною. А в моого брата від народження була крива ножка. На порозі до другої кімнати стояв карабін. Я з страхом дивилася туди. Полька це помітила і зачинила двері. Дала нам хліба, зупи, капусту, а її дочка сіділа коло вікна і каже, що йдуть якісь люди. Жінка поклала мені у кишеню два кусочки хліба, дівчина взяла брата на руки і повела нас до них. То були ті самі люди, що відпочивали в Горицях. Але між ними вже не було Березки з жінкою і двома синами, Рафи Олекси, його мами, жінки, невістки з дітьми. Їх постріляли на березі річки, а тіла їхні попадали у Сян. Так розказували ті люди, що залишилися. А вони врятувалися лише тому, що недалеко від того побоїща орав поляк. Він прибіг і почав просити, щоб відпустили їх, бо це бідні люди, які ні в чому не виноваті.

Я пішла з братом за тими людьми. Брата несла то на руках, то на плечах. Ноги натерла до крові, визулася з чобіт і йшла боса. Надвечір підійшли до Ярослава. Люди, втомлені дорогою, знову сіли відпочити. Перепочивши, всі піднялися і пішли. Я з братом залишилася сидіти, бо піднятися на ноги вже не змогла.

А тим часом мама не знаходила собі місця. Нас довго не було. Плачучи, підійшла

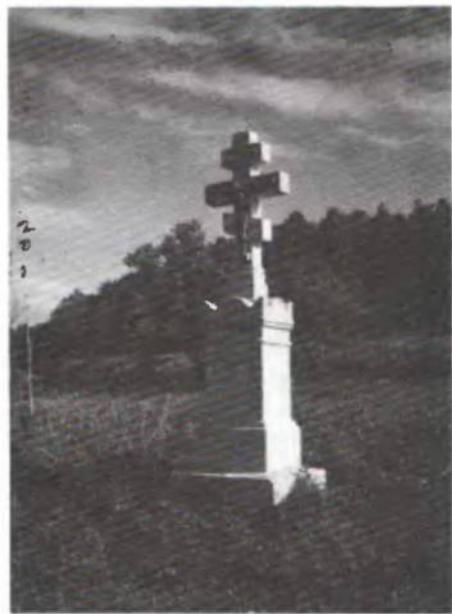
вона до російського офіцера і розказала йому все. Той дав її солдата. По дорозі вона зустріла тих людей, що залишили нас. Ті сказали мамі, де ми сидимо. Мама прибігла, взяла мене на руки, бо йти я не могла. В мене дуже попухли ноги.

На станції в Ярославі нас довго не тримали, а посадили у товарняк і повезли на Україну.

Привезли до Дрогобича. Про те, що з Польщі привозять людей-українців, знали робітники, що працювали на станції і жителі міста. Вони виходили до поїздів подивитися, що то за людей привозять. А то були жінки з дітьми без чоловіків і старі люди. До моєї мами підійшли пан з панею і питаютися, як називаються твої діти. В них не було дітей і вони взяли до себе моого брата Петра, бо той пан теж називався Петром. Показали мамі, де живуть. Молодшу сестру Ганю взяла одна жінка з передмістя пасти корову. Нас у мами залишилося троє. Мені було дев'ять років, братові - два роки, а сестрі півроку. З Дрогобича возами повезли нас у село і поселили у хати поляків, які теж повійджали у Польщу.

З одягу ми мали лише те, що було на нас. І ще в Ярославі знайомий священик дав мамі шерстяний коц і кілька злотих. Оце все, що ми мали. Хата була пуста. У стодолі залишилося кілька снопів соломи. Ми принесли їх до хати, постеліли коло печі і так спали. Місцеві люди сміялися з того, що ми були бідні, що в нас не було нічого. Казали, що не хотіли робити, не мали нічого в Польщі і тому виїхали звідти. Мова наша була з діалектами і це теж було приводом для сміху, викривляння. Було дуже важко. Часто нам дітям приходилося просити кусок хліба.

Билися дві великі держави, а страждали невинні жінки і діти. А скільки понівечено даль. Скільки молодих хлопців, які вчилися в гімназіях, загинуло того ранку. А скільки гарних дівчат так і не дочекалися своїх суджених, бо тут на чужині вони були чужі і бідні. Моя тета Марія Шалева була красунею. Висока, струнка чорнява дівчина. Як вона гарно вишивала, гаптувала, а прожила своє життя одинокою. А таких як вона було багато. Ручки

Самітвій, придорожній хрест свідком, що тут було село...
Вільховець б. Дуклі, 1998 р.

Фото М. Райтар

мертвих дітей були простягнуті до Бога, щоб змилувався над ними і їхнім народом.

Моя мама решту свого життя не хотіла про ті часи згадувати. А коли ми з братами і сестрами розпочинали розмову, то вона навіть не хотіла слухати. Повмирали батьки. Їм так більше і не довелося там побувати.

А мені судилося побувати через 50 років. Я страшенно хвилювалася, що я відчуло, коли стану на землю, політу невинною кров'ю. Відчула біль у серці. Помолилася в церкві, побувала в школі, яка стала свідком страшної розправи над невинними людьми. Відвідала цвинтар і побачила невелику могилу з написом: "Сестрам і братам, які трагічно загинули". Від сестер і братів з Канади.

Я стояла і думала: "За що?" Ті маленькі діти могли б тепер тішитися своїми дітьми, внуками. І я згадала той страшний ранок і мені вчулися постріли, людські зойки, брязкіт битого скла, а потім... страшне мовчання.

Кричу на повні груди: "Нехай більше така трагедія не повториться!"

У ГАНЕБНУ РІЧНИЦЮ КОМУНІСТИЧНОГО МОРДУ В ЛІСЬКУ

Д-р Орест Яросевич, учасник Української Галицької Армії,
адвокат у містах Ліського повіту в Західній Україні;
помер 29-го липня 1958 р. в Міннеаполіс, Міннесота на 61-му році життя

Надзвичайно гарна погода стояла в природі в червні 1941 р. В часна весна і мірно падаючі дощі давали бідному населенню карпатського повіту Лісько надію на вчасні й обильні жнива, на ту картоплю, овес, а декуди й на жито та буйну травицю, що годуватиме скотину. З правила паношився тут передновок, тобто недоставало місцевому населенню харчів, щоб перетривати до жив і нового збіжжя. Яких 2-3 місяці населення жило на кредит, задовжуючись по жидівських склепах у містечках — Лісько, Устрики Долішні, Лютовиська і Балигород. Брали на кредит що-найдешевше, не муку, але "тенгерицю", тобто кукурудзянку. А в роках 1940 і 1941 не було і тої "тенгериці", німецька і більшовицька влада не то що не дала підмоги в харчах, але ще наложила і вибрала контингент, так що треба було і новим зaimанцинам дати і самому вижити. З великими надіями гарного збору після тяжкої праці і поту вичікувало населення Ліського повіту на жнива.

З другої сторони та частина населення Ліського повіту, що опинилася була під більшовицьким окупантом, жила і беспокоїлась непевністю завтрішнього дня: от вже виселили більшовики поголовно населення з граничної полоси ріки Сяну, цілі села зникли з лиця землі, будинки порозбирано, Сян-річку кільчастим дротом загороджено, землицю на 20 м. ширини зорано. Появились і зализобетонові бункери над Сяном, а між самим Сяном і повітовим містом

Лісько викопано широкий і глибокий рів, що за "технікою" більшовиків мав перешкодити нападові чи переїздові німецьких танків. Вже поодинокі родини "вийшли добровільно" в Казахстан, з Ліська між іншими родина Михайла Габлінського і Гаця. Відчувалось, що не тільки перші ластівки більшовицького "світлого і щасливого" завтра, що внедовзі наступлять дальші виселення. Крім того проходили слухи, що щось з німцями не в порядку, що мабуть буде скоро війна.

В таких то настроях ранком дня 20 червня 1941 р. (субота) післанець міського управління в Ліську повідомив деяких мешканців Ліська, щоб вони негайно явились в управлінні міста в особистих справах, бо щось там мається їм вписати у їхні папери.

І так, не прочуваючи нічого злого, пішло їх добровільно до міського управління 12 осіб, самі свідомі українці, різних професій і віку, самі чисті пролетарі, що жили з праці рук, — щоб уже ніколи більше не побачити ні родини, ні сонця, ні землі, яку вони понад усе любили.

Місто Лісько залишили більшовики без бою чи не тиждень по пропам'ятнім дні 21.6.1941 р. і зараз родини пропавших зачали розшукувати й випитувати про них. В управлінні міста не можна було дізнатися нічого, хтось там сказав, що пропавших забрало з управління міста МВД, з якого не залишилось ні слиху ні диху. Пішли шукати слідів в бувшій

домівці МВД, що містилась у центрі міста в кам'янці Манастира, де перед війною був, крім інших, Український Народний Дім і реставрація Готліба, — але там не знайдено ніяких слідів. Аж жах і мороз за шкорою потряс шукаючих, коли в пивницях кам'янці Манастира відкрито калюжі крові на стінах. Було вже певним, що пропавші згинули мученичною смертю. Йшло тепер про те, де їх кати закопали. Але і на це не треба було довго чекати.

У віддалі яких 8-10 км. в напрямі на Устрики Долішні є село Вільшаниця, в середині села при головній дорозі гарний двірський будинок, а коло будинку став. Тому, що була гарна погода, тлінні останки помордованих зачали скоро розкладатись і заносити сопухом, а місцеві селяни, йдучи за сопухом, завважили, що беріг ставка свіжо скопаний. З дозволу місцевої влади почато це свіжо порушене місце берега ставка розкопувати і знову неописаний жах обняв присутніх: знайдено там помордованих у звірський спосіб не 12, але 18 або може і 22 особи.

МВД в данім випадку відступило від своїх відомих засад морду через постріл в потилицю, що є легкою й “ласкавою” смертю для замордованого, а виконало морд в “гуманітарно” хрущівсько-булганінський спосіб: ліське МВД усім помордованим зв’язало руки ззаду дротом (так їх знайдено у спільній могилі), і ніхто з них не згинув від пострілу в потилицю, усіх голови були порозбивані правдоподібно від ударів якогось залізного лому так, що аж мозок повипливав.

Усіх помордованих перевезено до Ліська десь з початком липня 1941 р. і при великім здвизі народу поховано на місцевім цвинтарі коло самої старинної церковці у спільній могилі.

Згинули вони правдоподібно вночі з 20 на 21 червня 1941 р. як мученики тільки тому, що були свідомими українцями, що любили понад усе свою убогу землю і свій народ, згинули на те, щоб інші могли жити і пам’ятати, що кожний комуніст у краватці чи без неї, все одно чи він є найвищим чи найнижчим щаблі єпархії, — це не людина, але кровожадний звір і потвора в людському тілі.

Подаю 10 прізвищ помордованих меш-

Ратуша в Ліську.

канців Ліська, дальших 2 вже не пам’ятаю, решти помордованих не можна було зідентифікувати, однак, судячи по їх ноші, були вони селянами з околиць Ліська.

Замітне, що між помордованими мешканцями Ліська не було ні одного поляка чи жида, хоч українців в Ліську не було і 30%.

На вічну ганьбу комуністам і прихильникам коекзистенції з ними — згинули:

1. Іван Федоришак, літ 35, робітник.
2. Лев Габлінський, літ 28, будівничий.
3. Н. Габлінський, літ 26, хлібороб.
4. Михайло Ромович, літ 31, робітник.
5. Михайло Кривов’яза, літ 30, кооператор.
6. Степан Савула, літ 67, емеритований судовий урядовець.
7. Н. Біляк, літ 30, фризієр.
8. Лев Гац, літ 34, шлюсар.
9. Н. Трушка, літ 33, швець.
10. Іван Кріль, літ 40, робітник.

Вічна Їм Пам’ять!

СЛІДИ ПРИСУТНОСТИ УКРАЇНЦІВ НА ПЕРЕМИЩИНІ

Гісторичний образ Перемишля та його околиць для сучасного українця склався однозначним: Перемишль — західний бастіон України, на якому схрещувалися шляхи загарбників, спочатку угорських, потім польських, російських, австрійських та найновіших німецьких. Перемишль — колиска західноукраїнської культури цілого Посяння.

До наших днів заховалися лише залишки пам'яток старинної культури, яка в останніх часах зазнала на цих землях тотального знищенння. Нищення культури народу — це один із засобів нищення самого народу, нищення слідів його присутності там, де він жив.

Для кращого пізнання слідів української культури на Посянні слід розглядати це питання у часових вимірах.

Перший з них, найдавніший, це період Княжої доби і Галицько-Волинського князівства (981-1340 рр.), потім довгий період втрачення української домінанти у користь Польщі (1340-1764 рр.), далі — панування Австро-Угорської монархії (1764-1918 рр.), відтак міжвоєнний період (1918-1939 рр.) часів II Річ Посполитої і врешті все те, що залишила нам II світова війна.

Коли поглянемо у минуле, побачимо як українці поступенно втрачали свої Західні землі, а їх етнографічні кордони пересувалися на схід. Польща в своїх державницьких аспіраціях на протязі століть відтісняла український етнос на схід, нищила його сліди, насаджувала польську культуру і польський етнічний елемент, з часом асимілюючи все, що було їй чуже. Прикладів можна навести багато, до нищення церков, виселювання і насильного асимілювання українців Лемківщини, Посяння, Холмщини й Підляшшя.

До 1939 року у Перемиській єпархії існувало 689 українських церков. 245 з них перебрали римо-католики і користуються ними як костьолами, а 346 знищено або в стані руїни. Решта знаходитьться у розпорядженні уряду і призначенні на позарелігійні цілі. Церков тих не повернуто українцям, бо закони, встановлені комуністич-

ним урядом Польщі від 45-их років, у цьому випадку не міняються і функціонують далі.

За історичними записками у Перемишлі від найдавніших часів побудовано близько 25 церков. До наших днів збереглося лише 4, з колишнім греко-католицьким катедральним собором включно.

Слід згадати, що церква східного обряду у Перемишлі заінтувала набагато скоріше за латинську, бо першим єпископом східного обряду був Антоній Добриня Ядренкович вже у 1218 році, а латинського — Ерик де Мора Вінцен щойно у 1377 році. Отже наші предки вже жили на Перемиській землі, коли прийшли завойовники польського короля Казимира Великого.

До наших днів не збереглися навіть старинні цвинтарі, гроби наших владик, знищено, привласнено римо-католицьким костьолом місце віковічного Марійного культу українців Пацлавську Кальварію (дерев'яну церкву спалено, а муровану розібрано у 1955 р.), загинув також Перемиський літопис, пропадають шедеври української культури і документи вже в наші часи. Все те не знаходить державного збереження, а навпаки. Пам'ятки української культури експонуються в музеях і публікаціях як пам'ятки польської культури тих земель.

Для порівняння і глибшого пізнання теми, розгляньмо питання національного складу мешканців цього регіону. Статистичний огляд не буде повний, все-таки матиме порівняльно-інформаційний характер.

За роки 1860-1945 польського населення у Перемишлі було у середньому 50%. На другому місці за кількістю населення були юди — 30% і на третьому українці — 20%. Інші національності не становили репрезентативної групи. До 1-ої світової війни ріст українського населення у Перемишлі був додатній (з 2.075 мешканців у 1860 році до 12,018 у 1910 р.). 1918-1920 роки, роки польсько-української війни за Львів і Перемишль, позначилися величезним спадом українського населення у Перемишлі, бо у 1921 році нараховувалося лише 7,450 українців,

ДНІ ВОСКРЕСНІ

*Зацвіли вишні пишні і яблінки, як вінки по селах...
 Попліли тони-передзвони і гагілка, перепілка весела.
 На світляній, златотканій цвітом вбраній лірі вість лине:
 Звінчає будні трудні, звеличити будні сірі Великдень.
 Церковці тихі, дрімучі, ладаном, миром пахучі ждуть в обійми
 Серця у вірі щирі, жертвенні руки робучі хай Бог прийме...
 Дітвори хори роями, дівочі очі зорями, голубині,
 Там при церковцях дрімучих у хороводах пливучих по Україні.
 Макть яблінки, як вінки і вишні пишні пелюстками,
 Сяють ці хвилі милі, минулі, днешні, прийдешні лискавками.
 Не ластівки це щебечуть, крильцями в синяви плещуть піднебесні –
 Це в серцях грають майбутні, в сонці обнови могутні дні воскресні.*

що становило 16% загальної кількості населення. У 1941 році кількість українського населення значно збільшилась і становила 21,4% загальної кількості. 1944 рік приніс нові зміни. Загальна кількість населення зменшилась на 43%, в тому польського населення зменшилося на 33%, однак з огляду на ліквідацію жидівського населення майже на 100%, поляки становили 63,8% усього населення, а українці — 31,1%. 1945 рік приніс ще різкіші зміни. Загальна кількість населення зменшилася до 28,144 мешканців, причому поляки становили вже 78,8% загальної кількості населення, а українці лише 11,9% і нарахувалося їх лише 3,372. Зменшення українського населення у той час слід пояснювати політичною ситуацією, посиленням еміграції української молоді і інтелігенції на Захід перед приходом Червоної Армії, депортациї до Німеччини на примусові роботи тощо.

1946 і 1947 роки — це роки насильної і масової депортації українського населення в рамках т. зв. акції "Вієла".

Довкілля Перемишля, це були здебільш українські села як: Перекопана, Коровники, Сілець, Негрибка, Пикуличі, Зеленка, Кругель, Острів, Лентовня, Бушковичі, Лучичі, Станиславчик, Германовичі, Малковичі, Куньковичі, Молодовичі й інші, де в основній масі жили українці.

У 1880 році перемиський повіт замеш-

кувало 89,734 мешканців, в тому 54,090 (60%) становили українці, 24,207 (27%) — поляки і 11,307 (13%) — жиди.

На території Перемиської греко-католицької єпархії українці також становили більшість і нараховувалося 941,320 вірних греко-католиків (для порівняння — 822,018 римо-католиків), з 1,184-ма церквами (452 римо-католицьких) і 752-ма священиками (417 римо-католицьких). На території Перемиської Греко-католицької єпархії в 1939 році у загальному жило 65% українського населення (25% поляків і 8% жидів). З того на селі жило 75% українців, а у містах лише 16% українців (50% поляків і 33% жидів). Ці показники вказують на соціальну і економічну ситуацію українців, які були позбавлені доступу до школ, головно професійних, до культури, до ремісництва, промислу і торгівлі.

Перші зорганізовані українські парafіяльні школи у Перемишлі з'явилися вже у XVIII столітті. Вкоротці у перемиській окрузі почало діяти 80 українських шкіл. Вже від 1855 року українці Перемишля старалися відкрити українську гімназію, а щойно у 1888 році дозволено покликати українські класи при польській гімназії. У 1895 році українські класи відділено в самостійну гімназію з руською мовою навчання... Була це гімназія для хлопців, щоб здійснити цей намір, треба було чекати аж 40 років, хоч потреба була велика, бо у 1911 році в гімназії

вже було 1,1013 учнів-студентів. Від 1937 року українська гімназія отримала назву Державний Ліцей і Гімназія з руською мовою навчання та гуманітарними і математично-фізичним відділами.

У 1881 році постала Бурса для дівчат, а згодом (у 1888 р.) перейменовано її на Руський Інститут для Дівчат у Перемишлі. Для його потреб в роках з 1907-1909 побудовано новий шкільний будинок. Це був Приватний Ліцей і Гімназія з гуманітарним і природничим відділами, вповні фінансований українською громадськістю. У Перемишлі діяла вже на той час заснована єп. Іваном Снігурським музична школа при Духовній Семінарії, яка стала дуже сильним музичним осередком на цілу Галичину. З неї вийшли талановиті музики і композитори, а між ними о. Михайло Вербицький, автор славня “Ще не вмерла Україна”...

У шкільному 1891/1892 році у Перемишлі відкрито Жіночий Вчительський Семінар.

Заходами Братства св. Миколая і Українського Педагогічного Товариства у 1911 році побудовано громадськими силами і відкрито нову українську школу ім. Маркіяна Шашкевича. У 1923 році заходами Союзу Українок і “Рідної Школи” відкрито приватну 3-літню Професійну Школу для хлопців (кравців, столярів і слюсарів), а від 1927 року почала діяти приватна Професійна школа ім. Б. Грінченка для дівчат. Існували ще — Приватна Школа кравецько-білизнярського пристосування під патронатом Союзу Українок і Приватна Жіноча Школа купецького приспособлення ІІ ступеня.

Українському шкільництву у Перемишлі допомагали помічні інституції — бурси. В 30-их роках було їх 10 і усі вони спиралися на самофінансуванні, допомогах українських організацій і української громадськості.

Поряд із змаганням українців до освіти помітним став ріст організаційного і культурного життя. З початком ХХ ст. побудовано цілий ряд будинків, які мали заспокоїти культурні і духовні потреби українців Перемишля. Серед них: Руський Інститут для Дівчат на вул. Татарській, Інститут для хлопців на вул. Баштовій, Український Народний Дім, якого фундатором був адвокат Теофіль Кормош, банк

“Українська Щадниця” і банк “Віра” на вул. Костюшка, будинок лікарні на Засянню, фундатором якого був єп. Константин Чехович, епископську палату на вул. єп. І. Снігурського, Школу ім. М. Шашкевича на вул. Смольки й інші. Все те збагачувало здобутки українців і утверджувало їх позиції в громадському житті міста Перемишля.

Постали і діяли у різному часі: Українське Педагогічне Товариство (1891 р.), а згодом “Рідна Школа” (1917 р.), Товариство “Вчительська Громада”, українське культурно-освітнє товариство “Просвіта” (1891 р.), культурно-освітня організація Союз Українок (1901 р.), спортивне товариство “Сокіл” (1910 р.) і “Січ”, українське протипожежне товариство “Луг” (1925 р.), скавтове товариство “Пласт” (1917-1930 рр.) і “Плай” (від 1930 р.), співоче товариство “Боян” (1889 р.), Українське драматичне товариство ім. Л. Українки (1925-1939 рр.), Український музей “Стривігор” (1937 р.), товариство Селянська Рада (1907 р.), товариство “Руська Бесіда” (1869 р.), а згодом “Українська Бесіда”, відділ промислово-торговельного банку “Промбанк”, молочарсько-споживчий кооператив “Маслосоюз”, кооператив міського споживання “Народна Торгівля”, кредитовий банк “Центрбанк”, “Міщанська каса” для ремісників і робітників, рільничо-торговельний кооператив “Центросоюз”, кооператив “Надія”, “Руська Щадниця” (1906 р.), а згодом “Українська Щадниця” і цілий ряд інших.

Постали й політичні організації. Існували українські бібліотеки, діяли друкарні (першу заснував єп. І. Снігурський у 1829 р., польську друкарню засновано на 33 роки пізніше), виходили пресові органи, як: “Український Голос”, “Бескид” (1931 р.), потім “Український Бескид” (1934 р.), “Вчительське Слово”, “Український Дзвін”, “Перемишлянин” (1850-1864 рр.) — календар “Перемиський Вістник” (1904-1914 рр.) — орган Народної Ради, “Сільський Світ” (1923 р.), “Воля”, “Наша земля” (1930 р.), “Прорив”, “Інформатор” (1935 р.).

Усі ці здобутки, які століттями творили цілі покоління українців Перемищчини у дуже несприятливих геополітичних обставинах, без власного державного забезпечення, сучасні

українці не змогли захистити. Зловісна акція "Вісла" 1945-1947 років з нищівною силою перекреслила весь доробок українців, насильно виселивши і розпорошивши українське населення по Західних землях Польщі.

Рішенням вже теперішніх влад міста зникли з карт: вул. М. Шашкевича (від 1960 р. вул. Ракочого), вул. Т. Шевченка (від 1980 р. вул. Кармелітська), вул. сп. А. Радиловського (зараз вул. Комісії Едукації Народової). Українці в Україні виявили більше зрозуміння і поваги до пам'яток польської культури. Експертна комісія по назвах вулиць міста Львова захистила назви вулиць польських діячів культури і ті, які мають якесь відношення до польськості. Зараз у Львові є вулиці: Банаха, Гурської, Домбровського, Ряшівська, Конопницької, Коперника, Костюшка, Krakівська, Ліська, Матейка, Міцкевича, Ожешко, Санська, Семірадського, Словацького, Шопена, Варшавська і Катедральна. Будуть названі й нові вулиці іменами: Фредро, Гродгера, Запольської, Падури, Захаревича, Кольберга, Чоловського, Лукасевича, Лозинського, св. Теодора і Кленовича.

Збережено пам'ятники: А. Міцкевичу (з 1904 р.), Я. Кілінському (з 1894 р.) і Б. Глощацькому (з 1906 р.). У місті Львові діє безперервно римо-католицька катедра (з 1360-1481 рр.) і повернутий костьол св. Антонія (з 1718 р.). На Львівщині повернуто 64 римо-католицьких костильов (в Україні біля 300). На Личаківському цвинтарі реставрується комплекс поховань т. зв.: "Орльонт Львовських" і обніято охороною цілий ряд надгробних пам'ятників, які належать польській культурі.

Коли додамо до цього відреставрування місця пам'яті Олександра Фредро в Рудках к. Львова і назовемо інші місця і місцевості, де українці з пошаною поставились до пам'яток польської культури, матимемо без образ відносин польсько-українських на сьогодні. З одного боку в Україні, зрозуміння і пошана, з другого, у Польщі, непошана і нетolerантність до всього, що українське.

Ця тема заслуговує на ширше обговорення й автор цих рядків має надію, що вона знайде своє продовження.

"Вісті з України", 3 квітня, 1997.

ПЕРЕМИСЬКА "БАНДУРА" З КОНЦЕРТАМИ НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

З дво-тижневим турне перебував в США і Канаді ансамбль бандурристок "Бандура" з Перемишля.

Ансамбль зав'язався у 1978 році; вперше як тріо, а отільки збільшив свій склад до шести членів. Мистецьким керівником ансамблю є Ольга Попович. Минулого року "Бандурі" сповнилось 20 років. На її рахунку понад 400 концертів у Польщі, Україні, Німеччині, Бельгії, Італії та Югославії.

В США ансамбль розпочав своє турне в Пассейку, Н.Дж., де влаштуванням концерту займався 3-ій Відділ Організації Оборони Лемківщини. Від української громади Пассейку і околиці, а зокрема від ООЛ вітала бандуристок Марія Дупляк, в.о. голови відділу УККА та голова КУ ООЛ.

Відтак слідували концерти в стейті Пенсильванія (Аллентонн і Філadelфія), Канаді (Торонто) і знов у США: в Олбані, Н.Й. (концерт організував 11-ий Відділ ООЛ Олбанської Округи) і на закінчення останній концерт відбувся у місті Нью-Йорку заходами відділу УККА і УАКР.

Програма ансамблю це вокальні і вокально-інструментальні твори при супроводі бандур; серед них українські народні пісні, колядки та українська класика.

Веденням концерту займався Богдан Попович. Під час концерту можна було оглянути виставку витинанок Марії Мричко.

Дума

Ансамбль "Бандура". Фото: І. Хомко.

LEMKIVSHCHYNA

VOL. X

SPRING 1999

No. 1

ХРИСТОС ВОСКРЕС! CHRIST IS RISEN!

WITH BEST WISHES FOR THIS JOYOUS EASTER SEASON, WE EXTEND OUR WARMEST GREETINGS TO ALL OUR MEMBERS AND FRIENDS, AS WELL AS TO ALL OUR COMPATRIOTS WHO LIVE IN UKRAINE AND AROUND THE WORLD – TO ALL THOSE UNITED BY A COMMON LOVE FOR OUR HOMELAND!

May the Resurrected Christ Bless You with Joy and Happiness!

National Board of the
Organization for Defense of Lemko Western Ukraine

VII CONGRESS OF THE UKRAINIAN WORLD CONGRESS

The VII Congress of the Ukrainian World Congress (UWC) was held on December 2-6, 1998 in Toronto, Canada. The theme of the VII Congress was "*Strong Diaspora – Strong Nation*". President of ODLWU, Inc. Marie Duplak was among the delegates attending the 7th Congress of UWC.

The Congress convened on Wednesday evening with a *moleben* service concelebrated by the hierarchy of Ukrainian churches. On Thursday, delegates heard reports from national representative organizations worldwide, the UWC Presidium, as well as Councils and Committees. During an afternoon luncheon, the Hon. Roy Romaniw (of Ukrainian heritage), the Premier of Saskatchewan, delivered a keynote address highlighting the accomplishments of Ukrainians worldwide, particularly in Canada.

Thursday evening, the delegates were addressed by two guest speakers: Oksana Sokolyk, President of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations, spoke on the topic of help-

Askold Lozynskyj, President of UWC.

ing Ukraine through strengthening the Ukrainian diaspora community; and Ivan Drach, President of the Ukrainian World Coordinating Council, who spoke of the role of the Ukrainian communities and Ukraine in the 21st century. ➔

WAR COMES TO KARLYKIV

(Continued from previous issue)

THE FRONT

By late spring of 1944, German vehicles were frequently seen on the road. The front was getting nearer. German engineers checked roads and bridges and posted signs with numbers at the bridges, evidently specifying the weight a bridge could withstand. One day tanks and trucks appeared on the road, traveling for several hours bumper to bumper from the southeast to the northwest. Apparently a panzer division was being moved from one sector of the front to another. By that time, German administration and police disappeared.

Several events occurred at this time, har-

bingers of things to come. News arrived in the village one day that Poles were attacking neighboring Ukrainian villages and murdering people. We all fled the village and hid in the ravines behind the village. Finally, someone rode on horseback to the village that supposedly was under attack and found everything normal; it was just a rumor. The event underlined the distrust and tension between the two groups. But another event was real. One night, six armed Poles surrounded the priest's house in the village and robbed it. According to the villagers, the men were from the neighboring Polish village of Bukivsko. The priest had a wife, a daughter married to a man from our village, and a grand-

The second full day of the convention was dedicated to a series of panel discussions addressing the following issues: *Current Issues of Ukrainian Churches; The Ukrainian Diaspora in a New Era; The Role of the Ukrainian World Congress in the 21st century; and the Diaspora and Ukraine.*

Once again, delegates were afforded an opportunity to hear two additional speakers during Friday evening's session. Addressing the delegates were Aleksander Maslej, President of the Lemko Association in Poland, who spoke of the plight of Ukrainians who were forcibly relocated in Poland, and Olexander Rudenko, president of the Association of Ukrainians in Russia, who spoke about "The Ukrainian Diaspora in Russia".

On the last day of deliberations, the delegates heard a report from the Auditing Committee which reviewed the last five years of financial operations of the UWC. Following brief reports from other commissions, the delegates overwhelming elected Askold S. Lozynskyj as the next president of the UWC in a vote of 146 to 11. In his acceptance speech, Mr. Lozynskyj urged the community to cooperate and defend the good name of Ukraine of behalf of the 20

million Ukrainians who live outside the borders of Ukraine.

Others members of the new UWC Executive Board include Marika Shkambara, Executive Vice President; Oksana Sokolyk, Second Vice President; Victor Pedenko, General Secretary and Chrystyna Bidiak, Treasurer.

The evening banquet included remarks by various Ukrainian government officials including Amb. Volodymyr Yelchenko, Permanent Representative of Ukraine to the United Nations; Amb. Volodymyr Khandoiy, newly appointed Ambassador of Ukraine to Canada; Ukrainian parliamentarians Slava Stetsko and Ivan Drach; former UWC President Dmytro Cipivnyk and newly-elected UWC President Askold Lozynskyj.

Medals of St. Volodymyr were awarded to several members of the Ukrainian community for their outstanding devotion to the preservation of Ukrainian issues.

The delegates left Toronto, Canada with an uplifting dedication to continuing the work of the Ukrainian community throughout the world.

daughter, Marusia, several years younger than me. The priest's son served in the German army, probably some auxiliary unit, and was not in the village at the time. The son-in-law was engaged in black market speculation during the German occupation and presumably bad blood developed between him and his Polish business partners. The robbers evidently wanted to kill him, but he fled. Finally, one Sunday I was grazing cows behind the village, by then my permanent occupation, and heard rifle fire coming from the woods behind the neighboring village of Prybyshiv. Afterwards, somebody said the Hungarians attacked Ukrainian partisans (guerrillas) and scattered them – I thought to myself, Ukrainians always lose! After bringing the cows home at noon, I learned that the partisans were at the lower end of the village. When I got there, I saw what to me was a pretty sorry sight. Some had rifles while others were without any weapons, presumably they left the camp without them and to top it off, one was promenading with a village girl under his arm. Instead of fighting they were fooling around with girls. To me that, at the time, was an inexcusable sin. As I learned subsequently, the Ukrainians were attacked by Soviet partisans and not by Hungarians.

For about a month our village and neighboring villages lived in a vacuum, without civil or military authority. The vacuum occurred because the Red Army drove the Germans to the San River, then stopped to re-group and prepare for the next offensive. Eventually the Germans arrived in the village, with many horse drawn wagons. Most drivers, if not all, were non-Germans. A wagon stationed in our orchard was driven by a Ukrainian from the North Caucasus, a Soviet POW. Germans used POWs extensively for a variety of support tasks. The POWs who dug trenches were darker than we, apparently from the Caucasus. Germans dug several miles of World War I type trenches to the south of the village, facing the Carpathian Mountains. Most of the work was done by the POWs but on occasion the Germans would round up villagers with picks and shovels for the job.

German officers took over a room in our house. Our house was one of the better houses in

the village. A field kitchen was also stationed near the house and my grandmother traded with the cooks. It was the first time in my life that I had rice pudding and sliced beef. Germans had a steady supply of meat because they took the cattle from the collective farms in Ukraine and drove them westward, just ahead of the front line. Several hundred cows grazed in our village causing considerable damage to the crops. After slaughtering the cows, the Germans would throw away the hides and we would collect them. After the front went through, Andrew and Mike tanned these hides. The hides were tanned in a huge barrel consisting of water, the bark of fir trees, and some other concoctions. It smelled terribly. It wasn't a good tanning job but the leather was supple enough to make shoes. During this time, many in the village came down with dysentery. The Germans led a small group of Soviet prisoners through the village who looked awful – ragged, bear footed, feet black as tar, and smelled terribly. They were eating green fruit from the orchards and came down with dysentery, transmitting it to us.

Finally the front arrived. Sunday afternoon, Paraska and I were grazing cows when Soviet planes started bombing and strafing the neighboring village of Polonna. We hid in a potato patch because the planes were going into a dive or coming out of a dive over the area where we were. They made an awful groaning, scary sound. The next day, Monday, around noon the planes started bombing and strafing our village. My grandmother, Paraska, Maryna, Mike, Mike's wife (he married the previous year) and I hid in the cellar. Andrew was with the livestock behind the village. Towards the end of the raid a neighbor ran into the cellar hollering – your barns are on fire! We ran out of the cellar and saw smoke coming out of the attics of the barns. It was now mid-September and the grain was in the barns, but not trashed. I started running around the barn yard not knowing what to do. Mike hollered to get Andrew – at least something to do! I ran south where Andrew was, behind the hill with trenches on it. As I got to the trenches a second wave of planes started bombing and strafing our village. The groaning sound again and this time I could see red stars on the wings of the planes. As the second wave came, the family went

back to the cellar, a light bomb fell on the house missing the cellar by a couple of feet – the cellar was only under half of the house. The walls of the cellar were of stone and the ceiling had several inches of poured cement. But that bomb would have pierced the ceiling.

By the time Andrew and I got home, both buildings were burned to the ground, but surprisingly a lot was dragged out of the building – clothing, kitchen ware, farm equipment. In a couple of hours we were wiped out, the grain perished and winter was coming. Perhaps a dozen houses in the village were burned during the two raids. A boy a couple of years younger than me was killed by a bomb in the first raid. He was a serious and studious boy who would copy his reading assignment in his notebook. His parents started hiding his notebook, they were very poor and couldn't afford the paper. The damage to the Germans in the village was minimal. One German hiding under a bush in the ravine just disappeared. A bomb ricocheted off the side of the bank and landed on the bush. When the front passed, my friends and I went looking for the body. There was a big crater where the soldier hid and the bush growing there was several hundred yards away. The only trace of the soldier was a piece of his leather belt and strings of flesh on the transplanted bush. During the night, the Germans left the village with their wagons.

For the next four days a daily ritual ensued. About 4-5 times a day, Soviet planes would bomb the village. There were usually eight planes, six bombers and two fighter escorts, circling overhead; there were no German planes in the air. The planes were strafing and bombing, but the bombs were usually small because there were only a few deep craters. While the raids did not inflict any damage on the Germans, they did manage to burn down most of the houses. During the raids we would sit in the cellar, backs against the wall and not opposite any windows or a door. Usually there were people from the neighborhood, not everybody had a cellar. During the raids, women and children, I don't know about men, prayed while chunks of cement were falling around. At that time, I learned to recite very rapidly Our Father, Hail Mary, Apostle Creed and some other prayers. One day my uncles brought buckets of water,

shovels and axes to the cellar and placed them against the wall where we normally sat. The idea was that if the ceiling caved in we would be able to dig our way out, if anybody was left alive. That really spooked me. When the planes started bombing again and chunks of ceiling started coming down, I became hysterical. I ran towards the door shouting "I don't want to be buried in the cellar, I want to die outside"! Aunt Maryna grabbed and held me until I calmed down. Another time a small bomb dropped some distance from the cellar door and a piece of shrapnel came flying through the door. A neighbor, about 19 years old, was sitting opposite the door and it evidently whizzed by his ear and embedded itself in the wall. He grabbed his ear and started screaming, his mother grabbed a burlap bag and wrapped it around his head and started screaming and hugging him. When it was apparent that he hadn't been hurt, about 20 people in the cellar broke out in a nervous laughter. The bombings evidently left a strong impression on me. To this day my ears perk up when I hear a propeller plane and frequently a bombing scene from the village flashes before my eyes.

At dusk we would set up a fire in the barn yard and start cooking supper, usually potatoes. At this time of the evening German and Soviet artillery would be dueling. By that time we learned something of war – a plane almost overhead couldn't harm you and from the sound of bombs and especially artillery shells, we could tell whether it was going to land nearby or was flying overhead. I remember sitting on a log one evening dipping a spoon of mashed potatoes in sour, curdled milk, and watching nonchalantly German tracer shells flying east.

At dawn on Saturday, a handful of German soldiers went from one end of the village to the other burning the remaining houses. In a few cases people were able to put out the fires after the soldiers left. Evidently they were preparing a clear field of fire. Uncles helped our neighbor to put out the fire in his house, one of his barns burned down earlier. We then went to Holota's, grandmother's family, their barns also burned down but the new fire in the house set by the Germans was put out. Then there followed a discussion about what to do

next, most thought there would be a battle in the village. Whether to stay or leave was the next question. We and many other people decided to leave and headed east towards the village of Kamianne, by then the sun was rising. Somebody spotted soldiers moving along the creek and shouted, Russians! At that point German artillery opened up, puffs of smoke and dirt kicking up all over the fields. Some soldiers said to go back to the village, Germans would be driven out, so we headed back. While heading back others told us to leave the village, there was going to be a prolonged fight. So we turned back. Then we changed direction again and headed back to the village. Due to the contradictory advice and fright we weren't able to make a decision. Miraculously, nobody was hurt. Back at Holota's cellar, the matter was discussed more calmly. Soviet troops were in the village now and the Germans were on the hills south and west of the village, the village was pounded steadily by German artillery. This was going to be a long fight. It was then decided that Mike, Maryna and Andrew would take our two cows and a heifer and leave the village, while grandmother, Paraska, and I would stay. I don't know why we split up.

After a while, grandmother said, "Well, if we are going to die, we might as well die in our own cellar." So the three of us made our way along the creek to our cellar. The stay in the cellar followed the routine of earlier days except now we were shelled and not bombed. That Saturday our neighbor was killed by German rifle fire near his burned-out house. He lost his cows and was trying to catch a cow that separated from the German herd and in the process got killed.

The village now was full of smoke and smell – smoldering wood and a sharp smell of sulfur from explosions. Soviet artillery in the village was firing on the German positions and the Germans continued shelling the village. These artillery duels completely blocked out the noise of the small arms fire. German shells were landing very close to the cellar. When the fighting stopped Tuesday

morning, the fields in and around the village seemed to have a bad case of the measles. Every few yards there was a hole made either by a bomb or a shell, mostly by shell. About twenty yards from the cellar was a bean stack and it took a lot of beating from the German artillery. There were shell holes all around it and it might have taken a direct hit. I was never able to understand why Germans would be firing on the stack. Years later, I saw a picture of a Soviet artillery piece camouflaged behind a hay stack, a standard Red Army practice. There was nothing behind our bean stack but there was a Soviet artillery piece firing on the Germans from a creek, a couple of hundred yards behind the bean stack. That evidently caused the Germans to zero in on our beans.

For a long time, I thought the fight in the village was a localized affair. But it was part of a much larger operation – dubbed by the Soviet military historians, "The Carpathian Operation" and was studied in the Soviet military schools. In the summer of 1944 Germans prepared extensive defensive positions in the eastern Carpathians, trenches behind our village were part of the system. Soviet troops going through our village were part of the First Guards Army commanded by Andrei Grechko, future Marshal and Minister of Defense of the Soviet Union, the First Guards was part of the Fourth Ukrainian Front. A Front would have about half-a-million men. We had little difficulty communicating with the Soviet troops. If a soldier couldn't be understood, he was called a harden Russian or a Siberian. In reality, vast majority of the soldiers were Ukrainians who spoke a mixture of Russian and Ukrainian. But people did have difficulty conversing with soldiers who spoke standard Russian. According to the Soviet sources, 4.5 million Ukrainians served in the Soviet Armed Forces during the war. Even men drafted from our village immediately started speaking pidgin Russian when in uniform.

To be continued in next issue

ВІДБУВСЯ СЬОМИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ

В дніх 2-6 грудня 1998 року в Торонто, Канада, відбувся Сьомий Світовий Конгрес Українців під кличем “Сильна Діаспора — Сильна Нація”.

В середу вечером відбулося вроčисте відкриття Конгресу з Молебнем, який очолили Владики українських церков.

В четвер делегати вислухали звіти країнових репрезентантів, Президії і Секретаріату, Рад і Комісій. Під час полуденку промовляв до делегатів і гостей достойний Рой Романів, прем'єр провінції Саскачевану. Вечером того дня, було виголошено дві цікаві й змістові доповіді — “Зміцнім діаспору, допоможемо Україні” — Оксана Соколик, голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій і “Україна і світове українство на порозі ХХІ-го століття” — Іван Драч, голова Української Всесвітньої Координаційної Ради.

В п'ятницю відбулися паралельні сесії круглих столів. Теми панелів:

1. Сучасні питання Українських Національних Церков.
2. Українська діасpora на перехідному етапі.
3. Роля і завдання СКУ на новому етапі.
4. Діаспора і Україна.

В п'ятницю вечір доповідачі: Олександер Маслей, голова Об'єднання Лемків у Польщі у доповіді “Становище українців виселеніх з Закерзонського краю” і Олександер Руденко-Десняк, голова Союзу Українців в Росії у доповіді “Українська діаспора в Росії” — представили делегатам дуже багато цінних і глибоких думок. З сесій круглих столів було передано ряд відповідних резолюцій до резолюційної комісії.

В суботу, після звітів Контрольної комісії було уділено абсолюторію уступаючій Президії і керівним органам. Слідували звіти Верифікаційної, Фінансової, Статутової і Резолюційної Комісій (частини резолюцій, що відносяться до справ українців у Польщі, переселення тощо, див. наступна сторінка).

Сьомий Світовий Конгрес Українців обрав нову Президію Секретаріату СКУ очолену слідуючими особами:

Президент — Аскольд Лозинський
Перший заступник — Марійка Шкамбара
Другий заступник — Оксана Соколик
Третій заступник і фінансовий референт —
Василь Самець
Генеральний секретар — Віктор Педенко
Скарбник — Христина Бідяк.

Учасники 7-го Конгресу СКУ.

Зліва: Степан Дупляк, Олександер Маслей —
Об'єднання Лемків у Польщі, Марія Дупляк —

Організація Оборони Лемківщини
в Америці, проф. Степан Заброварний —
Об'єднання Українців у Польщі, Іван
Терефенко — Об'єднання Лемків Канади.

До Президії також входять Владики — Первоієрархи Українських Церков, дев'ять засупників Президента з країн поселення українців як також двадцять членів Президії СКУ.

В своєму слові, новообраний Президент закликав українську світову громаду до єдності, співпраці і до оборони доброго ім'я України і всіх українців, які живуть поза межами Батьківщини. В суботу вечером відбувся величавий бенкет, яким проводив голова Конгресу Українців Канади Євген Чолій, та на якому промовляли: достойний Володимир Єльченко — постійний представник України до ООН, достойний Володимир Хандогій

— новий посол України в Канаді, уступаючий Президент СКУ — д-р Дмитро Ціпівник як і новообраний Президент СКУ — Аскольд Лозинський. Також були вручені медалі св. Володимира і грамоти заслуженим діячам української світової громади.

В неділю рано українські церкви в Торонто відправляли Служби Божі в намірені українського народу і СКУ. Після Служб Божих відбувся прекрасний концерт з участю великого числа дітей і молоді.

(За обіжником СКУ)

РЕЗОЛЮЦІЇ

(Виїмки)

**ПРЕДСТАВЛЕНІ РЕЗОЛЮЦІЙНИЙ КОМІСІЇ ДЕЛЕГАТАМИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ, ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ У ПОЛЬЩІ
ТА ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ,
які були прийняті та схвалені 7-им Конгресом СКУ:**

16. 7-ий Конгрес СКУ закликає Уряд України надати можливість бажаючим депортованим особам повернення до своїх рідних земель, як рівно ж надати їм відповідну допомогу, а тим, які хочуть залишитися на територіях теперішнього перебування, забезпечити особисті й національні права.
30. 7-ий Конгрес доручає Президії СКУ дати повну підтримку українцям в Польщі в їхніх домаганнях про направлення кривд, заподіяних українцям в минулому.
31. 7-ий Конгрес відкидає всякі спроби з-за кордону щодо створення окремого русинського народу та здобуття сепаративного статусу Закарпаття в Україні чи в межах сусідніх держав, які спрямовані на послаблення української нації та української демократичної держави.
32. 7-ий Конгрес засуджує затії незначної групи людей творити фіктивний “тимчасовий уряд” на Закарпатті й вимагає, щоб урядові чинники України та Закарпаття припинили нелегальні дії безвідповідальних представників політичного русинства.

МЕМОРАНДУМ ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

За дорученням вужчої Президії СКУ д-р Василь Верига, Віктор Педенко та д-р Олег Романишин виготовили Меморандум до Президента України, в якому накреслено справи, порушенні у резолюціях Конгресу СКУ, та які мають відношення до Президента України. В Меморандумі **порушено питання захисту української національної меншини в Російській Федерації, Республіці Польщі, Білорусі, Румунії і Словаччині**, повернення в Україну репресованих українців та їх нащадків, офіційне визнання ОУН і УПА та Першої Дивізії Української Національної Армії, захисту державного суверенітету, територіальної

цілісності України і дотримання Конституції України, проблему некористування українською мовою в урядових відомствах та дипломатичних представництвах України, а також у освітніх закладах та інститутах, подальше користування символікою більшовицького тоталітарного режиму та відзначення його свят та потребу щорічно відзначення всеукраїнського дня скорботи і пам'яті та проблему Києво-Печерської Лаври, як також ролю російського державного православ'я та римського католицизму. Меморандум був переданий факсом Президентові України. Очікуються відповіді.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

В суботу, 24 жовтня 1998 року, в Пассейку, Н.Дж., відбулося вінчання Сузанни Дупляк з Михайлом Скала.

Молоду пару вінчав о. Йосиф Шуна, парох української католицької церкви св. Миколая, в присутності родини, приятелів та гостей, які цілковито заповнили церкву.

Весільне прийняття відбулося в The Atrium Country Club в Вест Орандж, Н.Дж., на яке приїхало багато членів Крайової Управи та Відділів ООЛ, друзів-сумівців та чимало гостей. Бо ж батьки молодої, — Марія і Степан Дупляки — люди знані й шановані в українській громаді, як ревні працівники на громадській ниві.

При вході на залю, молодят вітали хлібом, сіллю і вином родичі молодої — Марійка і Степан Дупляки та мати молодого — Славка Скала з участю старостів Марійки Андрах — хресної молодої та Богдана Лесіва — швагра молодого. Варто зазначити, що весіллям вміло провадив невтомний Зенко Галькович, а гостей забавляла оркестра "Нове Покоління" з Канади.

Обоє молодят, Сузанна й Михайло, хоч народжені в США, активні в українському громадському житті. Сузанна, член Управи Осередку СУМА в Пассейку, де вже кілька літ виконує функцію писарки, брала участь у Світовому Злеті СУМ (в 1988 р. у Римі) та в 1992 р. відвідала Україну з групою "Стежками батьків". Михайло також є членом СУМА та членом Управи Української Централі в Пассейку.

З нагоди вінчання молодої пари, батьки

Молода пара Сузанна й Михайло

молодої, Марійка і Степан Дупляки склали 200.00 дол. на пресовий фонд журналу "Лемківщина".

Весільний гость

* * *

Сердечно дякуємо за пожертву, а молодій парі, Сузанні й Михайлові, бажаємо щастя і успіхів у їхньому житті.

Адміністрація "Лемківщини"

"ЛЕМКІВЩИНІ" СПОВНИЛОСЬ 20!

"Дорогі земляки, — перед Вами перше число нового українського журналу — "Лемківщина". Ми віримо в те, що Ви приймете його в пороги Ваших гостинних хат..." [...] «З нашого журналу, немов із вершика лемківського Бескиду, відкриються перед Вами, мало Вам ще знані шляхи історичного минулого Лемківщини і її змагання до єдності з Україною...» — читаємо на перших сторінках першого числа "Лемківщини" (весна, 1979 р.).

Сьогодні, з перспективи 20 років, сміло можемо ствердити, що наш журнал цілковито сповнює роль, яку було йому назначено 20 років тому. Він здобув популярність та поважнє число читачів не тільки в США і Канаді, але також в інших країнах, а зокрема в Польщі та в Україні.

Вступаючи в нове двадцятиліття побажаймо "Лемківщині" великого кругу вірних читачів, постійних дописувачів, а передусім широких крил, щоб на них вона понесла правду про страшну кривду, заподіяну населенню Лемківщини до найдальших закутків світу, всюди там, де тільки живуть українці.

То ж, щасливо "Лемківщино" в наступне 20-ліття!

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

ЗАСІДАННЯ СФУЛО АМЕРИКАНСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

5-го грудня 1998 р. в гостинному домі Надії Максима Маслеїв у Торонто, Канада, відбулось засідання СФУЛО Північної Америки з участю представника Об'єднаних Лемків у Польщі.

Під час засідання, яке вела Марія Дупляк — заст. президента СФУЛО на американський континент,

- обговорено аспекти діяльності та заходи про знесення наслідків акції "Вісла";
- піднято рішення про заходи спільних дій організацій для захисту українства Лемківщини;
- обговорено ініціативу Суспільного Комітету Побудови Пам'ятника Никифорові у Криниці. Запропоновано до обговорення на президіях організацій побудову рідної школи на Лемківщині як живого пам'ятника вище згаданому артисті та звернутися про підтримку до української громади у цілому світі. Президія СФУЛО пропонує Суспільному Комітету Побудови Пам'ятника у Криниці розглянути пропозицію СФУЛО (амер. континенту);
- обговорено становище СФУЛО до політичного русинства та піднято резолюцію на конгресі СКУ;
- обговорено інші справи щодо українців Лемківщини.

Підписанням спільного протоколу та спільною знимкою закрито засідання.

Дума

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

- ◆ **3-й Відділ ООЛ, Пассейк, Н.Дж.** — 28-го листопада 1998 р. Головою Відділу переобрano Василя Гаргая, Крайову Управу репрезентувала її голова — Марія Дупляк.
- ◆ **2-й Відділ ООЛ, Йонкерс, Н.Й.** — 6 лютого 1999 р. Головою Відділу переобрano Стефана Гованського. КУ ООЛ репрезентував Юрій Ковальчик — допомоговий референт.
- ◆ **7-й Відділ ООЛ, Джерзі Сіті, Н.Дж.** — 13-го березня 1999 р. Головою Відділу переобрano Володимира Блажевського. КУ репрезентував Василь Гаргай, член КУ.

- ◆ **1-й Відділ ООЛ, Нью-Йорк, Н.Й.** — 14-го березня 1999 р. Головою Відділу переобрano Теодора Малиняка. КУ ООЛ реprезентував Мирон Мицьо — член Екзекутиви.
- ◆ **5-й Відділ ООЛ, Ньюарк-Ірвінгтон, Н.Дж.** — 14-го березня 1999 р. Головою Відділу переобрano Володимира Кікту. КУ ООЛ реprезентувала її голова — Марія Дупляк.
- ◆ **4-й Відділ ООЛ, Картерет-Елізабет, Н.Дж.** — заплянував свої загальні збори на 2-го травня 1999 р.

Новообраним Управам Відділів бажаємо успіхів у їхній праці!

Екзекутива КУ ООЛ

ДОПОМОГА ДЛЯ ЗАКАРПАТТЯ

Як ми вже інформували, листопадова повінь на Закарпатті спричинила чимало лиха, про що широко писала українська та чужинецька преса. Крім уряду та нсурядових організацій в Україні, українських та інших, які намагалися по своїй спроможності допомоги відбудувати довкілля та влаштувати потерпілих, чимало українсько-американських організацій та суспільні служби, виявили ініціативу допомогти потерпілим мешканцям Закарпаття.

ООЛ зразу включилася в акцію допомоги, та закупила понад 800 фунтів сухих харчів, запакувала в пачки, а відтак відвезено на місце збірки.

Цією дорогою складаємо сердечну подяку тим, хто допоміг нам провести цю акцію: Анні Косьцюлек, Анні Гаргай і Володимирові Кікта за закуплення харчів та їх запаковання. Окрема подяка належиться Михайліві Зельонка за перевіз пачок до головного магазину, де ладовався конторнер.

Екзекутива КУ ООЛ

НАС ПИТАЮТЬ...

Відповідаючи на чисельні листи наших читачів повідомляємо, що різдвяні картки можна замовити вже тепер. Ціна: 10.00 дол. (за 12 карток) + 2.00 дол. за пересилку.

Адміністрація "Лемківщина"

РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ

МОНОГРАФІЯ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ЛЕМКІВ

РОМАН ОДРЕХІВСЬКИЙ. "РІЗЬБЯРСТВО ЛЕМКІВЩИНИ. ВІД ДАВНИНИ ДО СЬОГОДЕННЯ".
ЛЬВІВ, 1998, 262 стор.

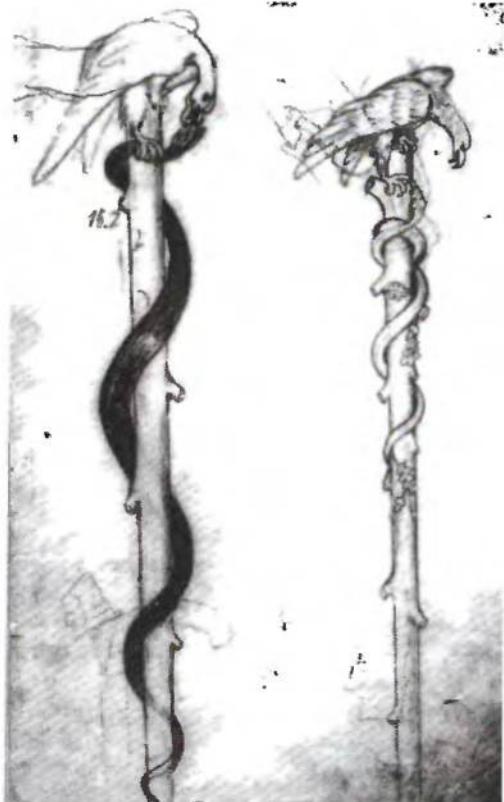
Мистецтво Лемківщини — одна із головних галузей у ділянці історії та культури мешканців Західних Карпат. Лемківщина дала світові видатних письменників, композиторів, живописців, різьбярів. На жаль, до цього часу не було видано розгорнутої монографії про поважні досягнення лемків у ділянці мистецтва, літератури.

Проблему цю у значній мірі вирішив молодий львівський мистецтвознавець Роман Одрехівський, видавши книгу "Різьбярство Лемківщини". Автор — син відомого скульптора Василя Одрехівського та співачки Марії Байко. Батьки зуміли передати синові любов до рідного краю, до мистецтва. Книга складається із вступу, трьох розділів, післямови, словника майстрів, бібліографії.

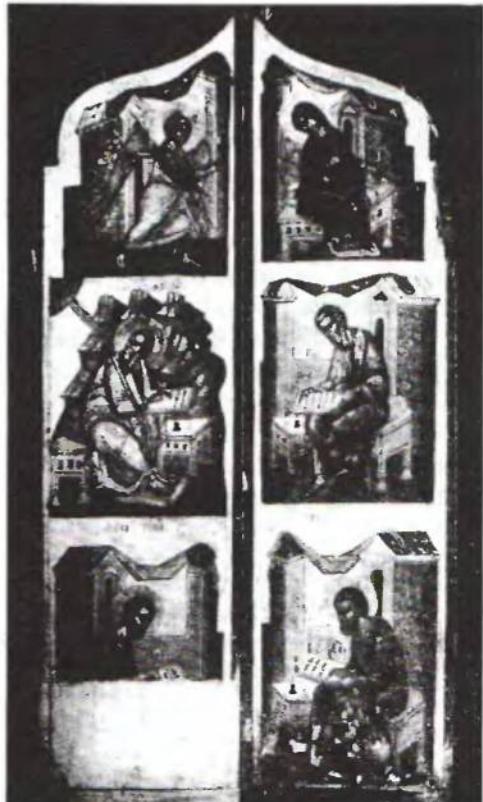
У "Вступі" (ст. 6-11) автор подав огляд літератури, в якій говориться про церковне і на-

родне різьбярство лемків. Це книга В. Кармазіна-Каковського "Мистецтво лемківської церкви" (Рим, 1975), дослідження В. Панькова, А. Будзана, В. Бутник-Сіверського, І. Красовського, М. Моздира, польських науковців Р. Рейнфусса, Т. і М. Лопаткевичів і інших. Але ці праці до певної міри висвітлюють лише окремі аспекти мистецтва українців Західних Карпат. Монографічне дослідження цієї теми до наших днів було відсутнім.

Перший розділ "З історії розвитку різьбярства від давнини до середини XIX ст. (с. 11-47) знайомить читача з пам'ятками різьбярства у Західних Карпатах від часів Київської Русі-України (якщо збереглися відомості про них) і до середини XIX ст. Автор аналізує пам'ятки церковного мистецтва (іконостасна різьба, підсвічники та інші предмети церковного вжитку), які зберіга-

Зразки декоративних палиць. Рисунок, 1933. М. Орисик.

Іконостас. Царяні прата з с. Балутянини, XV-XVI ст.

ються в дерев'яних церквах і музеях Польщі і Словаччини (Долина, Ждиня, Білянка, Ізби, Прислон, Конечна і ін.). Варто відзначити, що церковна різьба на дереві XVII-першої половини XIX ст. багата на рослинний орнамент (зокрема гронами винограду з листями), що знайшло своє втілення у пізнішому народному різьбярстві.

Другий розділ "Різьбярство на Лемківщині кінця XIX-першої половини XX ст." (с. 47-137) охоплює період найбільшого розквіту різьбярства. З цього періоду збереглося значно більше пам'яток церковного мистецтва. Автор подає опис дерев'яних розп'ять з Гладищева, Білянки і ін. сіл північної та південної Лемківщини, фігур Христа, Богородиці, святих тощо.

Цікавим є підрозділ про різьбу у камені кінця XIX-поч. XX ст. Це фігури розп'ятого Христа, статуй Божої Матері, Святої Родини. Змістований опис цього роду мистецтва у селах Бортному, Мацині Великій, Перегрилици та інших. Одним з найвизначніших мистців на цій ділянці був Ваньо Кавка з Полян Суровичних.

Одночасно із подальшим розвитком церковного мистецтва різьблення по дереву, як також різьблення по каменю, у селах північної Лемківщини, в наслідок інтенсивної розбудови курортних осередків (Івонич, Риманів-Здрій, Криниця, Жестів), створилася можливість продажі дерев'яних виробів як сувенірів, у навколишніх селах (зокрема Вільци і Бакутянці) наступив інтенсивний розвиток побутової різьби по дереву. Напевно, початково, це була плоскорізьба (тарілки, таці, касети, лижники і інше), прикрашена традиційним рослинним орнаментом, зокрема гронами винограду, що було фактом перенесення деяких церковних традицій різьблення і побуту. Поруч з тим сільські умільці почали створювати гідні подиву фігурки тварин, орлів і вкінці також людей.

Сформувалися цілі різьбярські династії родин Орисиків, Одрехівських, Сухорських, Стецяків та інших.

Третій розділ (с. 137-213) присвячений сучасній різьбі лемків у краю та поза межами Лемківщини. Звертається увага на розвиток мистецтва різьблення в сучасних церквах (Команча, Зиндранова, Горлиці) та продовження традицій побутового різьбярства в Польщі і в Україні.

В Україні, після виселення лемків у 1945-1946 рр., створилися осередки народного різьбярства у Львові, Трускавці, Моршині на Львівщині та Бережанах, Гутиську на Тернопільщині. Текст цього розділу багатий ілюстраціями виробів таких мистців як Андрій Сухорський, Василь Одрехівський, Олекса Стецяк, Василь Шалайда, Василь Шпак, Андрій Орисик, Степан Орисик та інших. Лемківське різьбярство є невід'ємною частиною загальноукраїнського декоративно-побутового мистецтва.

У значній мірі книга Р. Одрехівського виграє тим, що після основного тесту подаються списки скорочень, перелік ілюстрацій, грунтовна бібліографія (164 позицій). Але, мабуть, найціннішим є словник майстрів лемківської різьби по дереві і каменю (120 осіб). Такий обширний перелік мистців, коротким їх життєписом і переліком джерел про них, ще ніколи не публікувався.

Книга ця стане безперечно цінністю у колекції її власників, у бібліотечці кожного лемка. А авторові книги Романові Одрехівському, від лемківської громади як в Україні так і поза її межами, належиться щира подяка за здійснену ним працю в дослідженні мистецтва лемків.

Іван Красовський,
Львів, вересень, 1998.

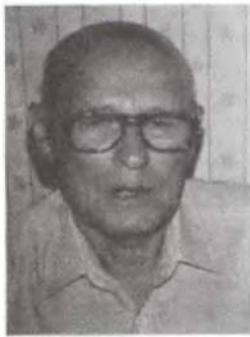
На превеликий жаль, у цьому списку пропущено ім'я одного з найбільших мистців, сина лемківської землі — Михайла Черешньовського. А шкода. Зараз в США підготовляється монографія життя і творчості маєстра Черешньовського, яка вкоротці знайде почесне місце серед монографій мистців України. — Ред.

**ЧИ ВСІ ЧЛЕНИ ВАШОГО ВІДДІЛУ ПЕРЕДПЛАЧУЮТЬ
ОДНОКИЙ ЛЕМКІВСЬКИЙ ЖУРНАЛ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ "ЛЕМКІВЩИНА"?
ЯКЩО НІ, ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ!
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ 12.00 АМ. ДОЛ.**

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

СВ. П. ІЛЬКО КОПІЙ

З глибоким смутком повідомляємо, що в четвер, 24-го вересня 1998 року, на 82 році життя, по довгій і тяжкій недузі упокоївся у Бозі Ілько Копій.

Покійний народився 9-го червня 1916 року на Лемківщині в селі Посада Яслиська, сяніцького повіту.

Життєва дорога покійного не була легкою. Ще з молодих літ працював на господарстві; під час Другої світової війни, в 1941 році був примусово вивезений як і тисячі нашої молоді на роботи до Німеччини, де треба було тяжко працювати нераз по 16 годин денно. По війні, в 1945 році запізnav свою майбутню дружину Єлісавету, а в 1946 році виїхав з Німеччини до Канади. За два роки приїхала до нового Єлісавета, і в 1948 році вони одружилися. В Канаді народилися їм два сини: Володимир і Григорій. В 1964 році родина переїхала на постійне до Америки і оселилась в містечку Лінден, Н.Дж. Як в Канаді, так і тут треба було починати нове життя.

Після приїзду до Лінден, Ілько зразу став членом Української Католицької Церкви св. Володимира в Елизабет та 4-го Відділу ООЛ, де занимав в управі різні пости, брав участь в національних святах, фестивалях, які відбувалися на наших теренах, був щедрим жертводавцем на церковні чи громадські цілі.

Залишив у смутку дружину Єлісавету, синів Володимира і Григорія з родинами, трьох внуків, дальшу родину в Україні та численних приятелів.

Парастиас відбувся в похоронному заведенні Версон Лінден, відправляв о. Петро з церкви св. Володимира в Елизабет.

Після панаходи покійного прощав від членства 4-го Відділу Організації Оборони Лемківщини голова Відділу Василь Матлага.

26-го вересня похоронні відправи дозвершили о. дек. О. Федорик і о. Петро в церкві св. Володимира, а відтак тлінні останки покійного спочили на цвинтарі св. Гертруд Кольонія у Вулбрич. Н.Дж.

На тризні син покійного Володимир, склав подяку отцям за Богослужиння та присутнім за

участь в похороні. В. Матлага висловив родині співчуття, та закликав присутніх в пам'ять покійного скласти на нев'януний вінок датки на пресовий фонд журналу "Лемківщина".

Пожертви склали: по 20.00 дол. — Єлісавета Копій, Григорій Копій, Володимир Копій, Василь і Софія Матлага, Оля Полянська, Антоній Гнатишак, Михайло Камінський, Микола Камінський, Алексій Август; по 10.00 дол. — Френк Федош, Бил К. і родина, Марія Вуйцьо, Андрій Моряк, Іван Васічко, Стефан Матлага, Марія Камінська, Іrena Камінська, Міля Шубяк; по 5.00 дол. — Софія Урда, Анна Волошин; 1.00 дол. — Василь і Марія Завойський. Разом: 281.00 дол.

Василь Матлага.

СВ. П. ЮРІЙ КАЩАК

Св. п. Юрій Кащак народився 11-го серпня, 1963 року у місті Шпротаві, де акція "Вісла" переселила його родичів Андрія та Тересу (Кофля) Кащак. Привітала ісмовідьтко сестра Ліда та брат Іван. За короткий час, в листопаді 1963 року поїхала родина Кащаків до Америки і поселилася в Йонкерсі. Негайно вони стали членами Української Греко-католицької парafії св. Михаїла і брали активну участь у громадському житті.

У 1970 році народилася друга сестра Леся. Родина повністю раділа, що було два брати та дві сестри. Юрій закінчив Парафіяльну Школу св. Михаїла в 1977 році. У вересні того самого року він записався до школи Св. Василія Великого в Стемфорді, де одержав диплом в 1981 році. Юрій продовжив свою науку, вибравши собі бухгалтерію на університеті. Працюючи по фаху, Юрій запізnav Надю Михайлишин. Вони одружилися 1 червня 1996 року. Цей період у житті Юрія Бог увінчув ласкою, радістю та успіхом. Він закінчив свою професійну науку отриманням звання СРА. Юрій мав добру та ціру подругу на життєвій мандрівці. Останні його дні були сповнені добрими ділами та глибокою любов'ю.

5-го листопада, після паастасу, Володимир Микула прочитав слідуюче слово про бл. п. Юрія Кащака, що заснув у Господі 2 листопада, 1998 року:

"Всечесніші Отці, прибита тяжким і несподіваним горем родино покійного, а передусім дружину покійного, пані Надю, родичі Андрію і Тересо Кащаки, сестри Лесю і Ліду з родиною, та брате Юрка отче Іван, жалібна громада!

Коли два роки ми, що сьогодні присутні тут, тішилися й веселилися на весіллі молодої пари Юрія і Наді, в найгірших примарах нам не уявилося б, що в такому короткому часі будемо спільно сумувати і наші серця сповниться жалем з приводу передчасного і неочікуваного відходу з цього світу одного з наших співгromadян, приятелів, товаришів, сусідів, одного з найбільш активних представників молодшого покоління української громади в Йонкерсі, бажанної пам'яті Юрія Кащака.

Смерть кожної людини — це велика трагедія і втрата для родини і суспільства, але смерть у старшому віці сприймається якось спокійніше, з резигнацією, як щось неминуче і невідворотне. Зате коли її коса втинає життя молодій людині, яка щойно почала будувати своє сімейне життя, перед якою розгорталися великі перспективи на майбутнє, це подвійна трагедія. Ми не можемо ще призвичайтися до того жорстокого факту, що Юрка, якого ми знали стільки років, це від юнацьких літ, вже нема між живими.

Ті його товариші, що бавилися з ним, чи ходили з ним до щоденної школи св. Михаїла і до суботньої Школи Українознавства, чи до школи св. Василія у Стемфорді, чи дружили з ним пізніше — завжди будуть пам'ятати його лагідну і добродушну вдачу, його готовість допомогти другому в потребі.

Юрко був одним із тих українців у Йонкерсі з молодшої генерації, що не тільки цікавився громадським життям, але і брав чинну участь у житті Йонкерської громади і парафії св. Михаїла. Він, як і його рідня, був глибоко вірюючою людиною, постійно підтримував діяльність парафії і громадських організацій. Його активність дісталася признання тим, що він увійшов у склад управи місцевого відділу Організації Оборони Лемківщини, а останніми роками сповняв обов'язки заступника голови 2-го Відділу. Ми всі пам'ятаємо, як ще недавно він очолював Комітет для відзначення сумних 50-их роковин горезвісної акції "Вісла" і гарно вив'язався з тих завдань. Йонкерська українська громада все буде йому вдячна за його щиру працю для загального добра Йонкерської громади, Лемківщини і всієї України. Хай його сумлінна і щира віданість громадській праці служить прикладом для нас усіх, а особливо для молодшого покоління.

Від імені Йонкерського Відділу Українського Конгресового Комітету Америки і його складових організацій, хочу висловити наші глибокі співчуття родині покійного, а особливо його дружині Наді, що залишилася вдовою в молодому віці, родичам бл.п. Юрка, панству Кащакам, сестрам Лесі і Ліді з чоловіком Володимиром і їх дітьми, та братові покійного, отцеві Іванові Кащакові, якому припало таке тяжке і сумне завдання хоронити свого єдиного і улюблених брата.

Нехай Всевишній Господь потішить Вас у Вашому нещасті, а покійному Юркові нехай дарує вічне щастя там, де немає ні болю ні печалі, а життя безконечне, а світла пам'ять про нього нехай назавжди залишиться між нами".

о. Іван Кащак

В пам'ять покійного Юрія Кащака на Пресовий фонд журналу "Лемківщина" пожертви склали: **100.00 дол.** — 2-ий Відділ ООЛ в Йонкерсі; **40.00 дол.** — Стефан Гованський; **по 20.00 дол.** — Володимир Уздечук, Андрій Кащак, Стефан Бреня, Василь Млинарик, Стефан Капітула. **Разом: 240.00 дол.**

СВ. П. ГАВРИІЛ КОСТЕЛЬНИК

Ділимось з сумною вісткою, що 18 листопада 1998 р., на 87-му році трудолюбивого життя упокоївся в Бозі св. п. Гавриїл Костельник.

Гавриїл Костельник народився в селі Бінчарова, пов. Новий Санч на Лемківщині. Там жив на своїм господарстві до 1947 року. В 1947 році був насильно вивезений з родиною на т. зв. "одзискані землі". Замешкав в селі Бобровіце, пов. Шпротава, Зеленогірське воєвідство. В 1975 році дочка Марія спровадила його з дружиною до Канади. Тут, хоч вже не молодий, працював біля 10 років у пекарні "Будучність" в Торонто.

Бл. п. Гавриїл Костельник залишив у смутку дружину з дому Галькович, семеро дітей: Стефанію Долішний, Марію Більчак, Семена Костельника, Олю Кунцік, Олену Ксенич, Ярослава Костельника і Любомиру Козоріз, 15 онуків і 7 правнуків.

Гавриїл Костельник був людиною поміркованою, високо моральною та глибоко релігійною. Тужив за Лемківщиною та з гіркотою згадував його насильне виселення з Лемківщини. Виховав гарно своїх дітей, які живуть в Торонто і околицях Торонта.

ВІЧНАЙОМУ ПАМ'ЯТЬ.

Микола Більчак.

ПРОСИМО НЕ ЗАБУВАТИ ПРО ПЕРЕДПЛАТУ.
ПОВІДОМЛЯЙТЕ НАС ТОЧНО Й ВЧАСНО ПРО ЗМІНУ
АДРЕСИ. БРАК ТОЧНОЇ АДРЕСИ ВИМАГАЄ ДОДАТ-
КОВИХ ВИДАТКІВ ДЛЯ ДОСТАВИ ЖУРНАЛУ.

Адміністрація "Лемківщина"

п'ять праправнуків. Вічна Її пам'ять.

Родина.

СВ. П. ТЕКЛЯ ШУРИН

Ділимося сумною вістою з приятелями і знайомими, що 13 січня 1999 року, на 99 році життя, відійшла у вічність бл. п. **Текля Шурин-Шевчук**, народжена в 1900 році у батьків Константина Гайдзіка і Катерини Малінської в селі Биківці біля Сяноки.

В 1919 році вийшла заміж за Шурина до села Долина, по другій стороні Сяну біля устя Ослави (4 км від Сянока). В подружжі було дев'ять дітей: Осип, Марія, Михайлина, Іван, Ярослав, Ольга, Михайло, Василь і Анна.

Батько дітей помер у 1940 році. В 1945 році, по поверненні з примусових робіт у Німеччині, померла, через набуту недугу, донька Михайлина. 17 травня 1946 р. гине смертью героя в бою з польським військом, син Ярослав, який пішов добровольцем до УПА. Славко, псевдонім "Голуб", служив в УПА в сотні командира "Хріна" (Лемківська сотня – Ударник 5 відділ-95А). Військовий ступінь Славка – вістун, відзначений Хрестом Бойової Заслуги УПА.

В 1947 році помер, після операції, найстарший син Осип, член ОУН, псевдонім "Очайдух". Він був мобілізований до совєтської армії, воював на фронті в 1944-45 роках.

Текля зазнала різного роду горя, була арештована польськими комуністичними властями. 28 квітня 1947 року родину Шуринів вигнали з рідної хати і депортовано на західні землі до повіту Битів. Тут вона мешкала з чотирма дітьми до 1953 року, а отісля вийшла на Шлеськ до міста Нові Тихи.

Син Іван з Німеччини вийшов до Рочестеру, США. В 1960 році приїхала до нього мама і син Василь, а пізніше доньки Ольга і Ганя. Син Михайло помер в Австрії в 1984 році. Старша доня Марія була депортована 1946 року до УССР і живе у Львові.

Похорон бл. п. Теклі Шурин відбувся 16 січня 1999 року з похоронного заведення Михайла Яцкова в Рочестері. Службу Божу і панаходу відслужив у церкві святого Йосафата в Рочестері о. Володимир Пісо, а дякувала добродійка Надя. В похороні взяли участь родина, знайомі і приятелі з Рочестеру, Нью-Джерзі, Торонто. Похоронено тіло покійної на католицькому цвинтарі.

Покійна залишила в глибокому смутку п'ятеро дітей, одинадцять внуків, дев'ять правнуків і

МАМО!

Мамо, дикую Тобі за народження мене...
Також за віру, котру дала мені.
Тебе буду нам'ятати на все!
Мамо, не легко Тебе прощати.

Хоч на землі нас залишаєш,
В подяку молитви Тобі треба дати
Мимо того, що Царство Небесне вже маєш.

Мамо, дуже довгі роки Ти пережила
Ta різні турботи, горе перейшла
Аж в Америці опинилася
Так що трохи ціле зло осолонила.

Мамо, бачиш, що люди Тебе прощають,
До Господа молитви Тобі співають,
Знову нелегко з Тобою розстаться.
Bo як без Мами до хати нерататися?

Біля доріжки буде Твоя могила,
На неї сонечко яскне днями засіяє.
У пам'яті залишається лиць Твоє мите,
Мама в пам'яті буде поміж нами!

У важку годину журби, на пічну
пам'ять написан син

Василь Шурин.

Замість квітів на могилу бл. п. **Теклі Шурин** родина пожертвувала **100.00 дол.** на Пресовий фонд журналу "Лемківщина".

* * *

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Замість квітів на свіжу могилу моого брата св. п. **Володимира Німець** у Львові, складаю **25.00 дол.** на Пресовий фонд журналу "Лемківщина".

Павло Німець, Manchester, N.H.

Сердечно дякуємо всім жертводавцям, а Родинам покійних висловлюємо щирі співчуття.

**Редакція і Адміністрація
ж. "Лемківщина"**

Усім, хто привітав нас з Різдвом Христовим та Новим Роком, від душі бажав нам усіх кінчіх благ — сердечно дякуємо!

Редакція "Лемківщина"

КОЛЯДА 1998-99. СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

3-Й ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н.Дж.

200.00 дол. — Федеральна Кредитова Кооператива;

100.00 дол. — С. Малиняк;

75.00 дол. — Ст. і М. Дупляк;

60.00 дол. — Н. і І. Хомко;

по 50.00 дол. — В. Гавроняк, П. і А. Гресь, С. Косцюлек, В. Гаргай, Д. і Т. Богач, М. і О. Гнатейко, М. і П. Русинко;

по 40.00 дол. — Є. Дзюбинська, Б. Крисина, І. Долошицький, М. і С. Скала, П. Гира, Т. Хомишак, Т. Олещук, С. Татаренко;

35.00 дол. — Я. Прегнер;

по 30.00 дол. — С. Пелтишин, І. і А. Зельонка, О. і П. Фіголь, М. і Я. Завойські, І. Гресь, С. Перун, Ю. Гаргай, М. Лазебний, П. Млинарик, Б. Журавський, П. і Л. Палюх, А. Баран, П. Баран, Д. Темницький;

по 25.00 дол. — С. Журавський, З. Халупа, А. Косцюлек, Я. Петрик, родина Ленчук, Ю. Оліярник, Г. Рось, Р. Андрах, М. Мочула, А. і Т. Гнатейко, І. Буртик, Укр. Нар. Дім, Ю. Котляр;

по 20.00 дол. — С. Гавроняк, К. Струк, М. Струк, В. Дідух, З. Бетлей, З. Знак, В. Зельонка, Т. Кордак, А. і Л. Ленів, І. Андрух, М. Чабан, М. Карлицький, Г. і Р. Кликс, А. і Я. Завойський, Ст. Капітула, А. Король, В. Ткач, С. Куземчак, П. Ярошак, І. Панчик, С. Ульчак, В. Палюх, родина Чучак, С. Демчар, М. Гаргай, Т. Тарахівський, М. Вітек, родина Білоброн, Д. Мацко, А. Дзяба, В. Янців, Б. Баран, В. Петришин, М. і О. Пелтишин, Є. Команеский, В. Гайдар, М. Падко, М. Філевич, О. Русинко, Р. Сидор, М. Філевич, І. Карлицький, І. Кулик, С. Олівер, В. Васів, Т. Марш;

15.00 дол. — М. Дідух;

по 10.00 дол. — Р. Дідух, Ст. Михалко, Є. Лещинська, А. Зельонка, Н. Біла, М. Палюх, В. Богомор, У. Палюх, родина П. Олещук, Т. і Д. Клименко;

по 5.00 дол. — Ст. Стефурак, І. Богомор, Мочурад, М. Гаврус, Баклей.

4-Й ВІДДІЛ ООЛ, КАРТЕРЕТ-ЕЛІЗАБЕТ, Н.Дж.

По 100.00 дол. — Федеральна Кредитова Кооператива, Н.Дж., Укр. Православ. Федеральна Кредитова Кооператива;

30.00 дол. — І. Васічко;

по 20.00 дол. — В. Матлага, А. Моряк, В. Дитиняк, Б. Голда, М. Урда, І. Урда, М. Вуйцо, А. Гнатишак, Ю. Полянська, М. Камінський;

15.00 дол. — Б. Кузишин;

по 10.00 дол. — Я. Турко, О. Кузишин, І. Кушнір, М. Гидзик, Укр. Амер. Горожд. Клуб, М. Касчинський;

по 5.00 дол. — В. Янів, Р. Білиця, І. Котис.

5-Й ВІДДІЛ ООЛ, ІРВІНГТОН, Н.Дж.

По 100.00 дол. — М. Литвин, д-р Л. Кизьмак, "Самопоміч" Кредітівка, Ньюарк;

80.00 дол. — д-р Т. Шегедин;

по 60.00 дол. — Т. Пиж, С. Бігуняк;

по 50.00 дол. — С. Пузик, д-р Р. Кисілевський, д-р Б. Худьо, І. Копина, М. Гарний, В. Роговський, Л. Ткач, В. Васічко, д-р М. Олесницький;

по 40.00 дол. — І. Нищіт, І. А. Войтович;

35.00 дол. — В. Кріль;

по 30.00 дол. — І. Сорока, Р. Смолень, А. Подбережняк, М. Гривна, Т. Василик, Я. Василишин, Р. З. Леськів, Д. Подбережняк, д-р Ю. Стефанівський;

по 25.00 дол. — В. Кікта, Т. Полянський, М. Л. Леськів, Є. Ратич, С. Кметь, О. Л. Бойко, Р. Бойко, П. Батко, М. Цюк, С. Палюк, А. Шопа, О. Лазірко, О. Лацко, д-р І. Крушельницька;

по 20.00 дол. — Д. Карапович, Я. Петруха, Я. Бодневич, Н. Загайкевич, І. Котляр, М. Дзіман, Б. Микола, А. Феденишин, В. Закаморок, І. Калинич, В. Цинайко, Р. Мигаль, І. Серокіс, І. Литвин, М. Заверуха, М. Ляшчук, В. Боярський, Е. Голянський, В. Закорченний;

по 15.00 дол. — І. Іванчук, Н. Савицька, О. Лисенецький;

по 10.00 дол. — О. Брик, О. Кутій, Т. Кушнір, О. Палюк, В. Цюрпіта, Ю. Псюк.

7-Й ВІДДІЛ, ООЛ, ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж.

100.00 дол. — Кредітівка "Самопоміч";

70.00 дол. — С. Малиняк;

50.00 дол. — Парафія св. Петра й Павла;

30.00 дол. — Й. Подобінський;

по 20.00 дол. — А. Порада, А. Калинович, С. Воях, М. Білій, І. Лучечко, В. Блажейовський, А. Олекса, В. Добровольський, Г. Гонос, А. Фусяк, П. Лукачин, Т. Бобер, Б. Новосад, Й. Жубрицький, В. Жуковець, П. Андрейчак, Т. Петришин, Д. Тхір, С. Гира;

по 15.00 дол. — В. Сохан, Т. Доманський, З. Галькович, П. Теличка, П. Фуга;

по 10.00 дол. — Ю. Колодій, М. Мацях, Т. Феш, С. Максимчук, С. Мацях, М. Білій, П. Васко, І. Свицук, Д. Гбур, Р. Тсличка, А. Фарбанець, П. Каніщак, І. Шевчук, Т. Мусило, І. Вішка, Т. Романів, Т. Ковбаснюк, Г. Гаврильук, І. Д. Гончарик, І. Демчур, Т. Німчик, С. Гуралевич, В. Білик, А. Кедринський, о. Т. Струга, Ю. Рептак, І. Ільїк, С. Чуйко, Н. Н.;

по 5.00 дол. — П. Ділядчук, І. Т. Пилипчак, Т. Білоус, Х. Кахнич, А. Малиновський, С. Сибі.

Згідно з журналістичною практикою, редакція приймає тільки оригінали статтей чи дописів. Статті, які були вислані/надруковані в інших журналах чи часописах не будемо поміщувати.

Редакція не приймає матеріалів не підписаніх авторами та засторігає за собою право скорочувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати невічливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.
Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate: in the United States of America \$ 12.00 per year (Bulk mail), in countries other than U.S., annual subscription is \$ 16.00 in U.S. currency; single copy: US \$3.00.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.
Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата: в США 12.00 ам. дол. звичайною поштою; в країнах поза межами США 16.00 ам. дол. річно; ціна поодинокого числа 3.00 ам. дол.

11-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ ОЛБАНСЬКОЇ ОКРУГИ, Н.Й.

30.00 дол. — І. Філь:

по 25.00 дол. — А. Білинський, М. Касянчук;

по 20.00 дол. — В. Мокей, І. Суховацький, Г.

Сорока, І. Ротко, З. Сміт, М. Філь, П. Шевчук, М. Заблоцький, Е. Мочульський, І. Романишин, Д. Кулик, С. Єдинак, М. Бережинський, А. Васенко;

по 15.00 дол. — П. Спяк, І. Карабин;

по 10.00 дол. — І. Зендран, П. Спяк, А. Демчар,

С. Ксенич, А. Урбан, В. Терлецький, І. Мокей, Г. Ільницький, В. Дзюба, В. Єдинак, В. Коцур, М. Матейчук, І. Грицковян, А. Наболотна, С. Мадзелян;

7.00 дол. — М. Бучак;

по 5.00 дол. — А. Урбан, А. Філь, С. Гебуза, М.

Єдинак.

ДЕЛЕГАТУРА ООЛ, ПАРМА, ОГАЙО

По 20.00 дол. — П. Дмитрик, І. Майкович, Б. і Ф. Тарнавський, М. Данило, Богдан Милян;

15.00 дол. — С. Хімка;

по 10.00 дол. — О. Фалат, П. Кінаш, Д. Мігеліч, С. Луців, В. Савінда, А. Лучка, Я. Кривак, Б. Дмитрик, Б. Рошецький.

Продовження в наступному числі

Time is running out on your subscription to "Lemkivshchyna" magazine...

To avoid any interruption in service, simply complete and mail the card below today.

ACT NOW!

Час біжить...

Чи ви відновили передплату на журнал
"Лемківщина"?

Якщо ні, зробіть це сьогодні!

Please start/continue my subscription to "Lemkivshchyna" magazine.
Enclosed is a check for \$ _____ to cover my subscription for years 19_____.

NAME _____

ADDRESS _____

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U. S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No. 937

НАШІ ВИДАННЯ

"ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ.....	40.00 ам. дол.
(альбомний формат, тверда оправа)	
АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину	15.00 ам. дол.
(твєрда, полотняна оправа, 256 стор.)	
АННАЛИ, Ч. 5. Матеріали-документи про Лемківщину	20.00 ам. дол.
(твєрда, полотняна оправа, 256 стор.)	
Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість	10.00 ам. дол.
(твєрда, кольорова оправа, 264 стор.)	
Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ.....	25.00 ам. дол.
(твєрда, полотняна оправа, 490 стор.)	
"1947". ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА.....	20.00 ам. дол.
(твєрда, полотняна оправа, 648 стор.)	
АКЦІЯ "ВІСЛА". ДОКУМЕНТИ.....	20.00 ам. дол.
(м'яка оправа, стор. 561)	
РІЗЬБЯРСТВО ЛЕМКІВЩИНИ.	10.00 ам. дол.
(м'яка оправа, стор. 259)	

Do замовлення просимо ласкати додати 3.00 дол. (доожної книжки) на покриття коштів пересилки.

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011
